

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Laskentatoimi

Anni Knutas

Taiteilijan työsuhde ja yhteistyö kunnan kanssa

Opinnäytetyö 2017

Tiivistelmä

Anni Knutas

Taiteilijan työsuhte ja yhteistyö kunnan kanssa, 56 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalouden koulutusohjelma

Laskentatoimi

Opinnäytetyö 2017

Ohjaajat: lehtori Marianne Viinikainen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää taiteilijan ja kunnan välisiä työ- ja yhteistyösuhteita. Tavoitteena oli saada kattava kokonaiskuva asioista, jotka vaikuttavat uusien suhteiden alkamiseen. Kunnille suunnatulla kyselyllä selvitettiin taiteilijoiden ja kuntien aikaisempia työ- ja yhteistyösuhteita sekä ammatillisia ja liiketaloudellisia vaatimuksia ja toiveita, joita kunnilla on taiteilijoille.

Opinnäytetyö tehtiin TaideART-hankkeelle, jossa Saimaan ammattikorkeakoulu on yksi osatoteuttaja. Hankkeen tavoitteena on kehittää ja pilotoida taiteilijan tuotteen tuottamisen keinoja ja tuotemalleja. Tätä opinnäytetyötä käytetään Taiteilijana uuteen toimintaympäristöön -toimintamallin rakentamisessa.

Opinnäytetyö on kyselytutkimus. Kysely toteutettiin sähköisellä lomakekyselyllä Webropol-työkalun avulla. Tuloksia analysoitiin sekä määrällisillä että laadullisilla menetelmillä. Opinnäytetyön teoriaosassa käsiteltiin taiteen tekemistä työnä ja elinkeinona, kunnan ja taiteen suhdetta sekä taiteilijan ja taiteen määritelmää. Empiirisessä osassa käytiin läpi kyselyn suunnittelu, toteutus ja tulosten analysointi. Opinnäytetyön kyselyn tuloksia verrattiin Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiön Cuporen julkaiseman tutkimuksen ”Pitäisi laajentaa työalaansa – kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä” tuloksiin.

Tutkimustulosten perusteella kunnilla oli taiteilijoille ammattitaitoon, koulutukseen, sosiaalisiin taitoihin ja ammattimaiseen toimintaan liittyviä toiveita. Suurin osa aikaisemmista työ- ja yhteistyösuhteista oli sujunut hyvin. Yksi yhteistyön syntymistä hankaloittava tekijä oli toimintamallien puuttuminen. Tällaisen kuntien ominaispiirteisiin sovellettavan toimintamallin rakentaminen voisi olla yksi jatkotutkimuksen aihe. Koska tutkimus käsittelee pintapuolisesti kaikkia taiteenaloja, voisi toinen jatkotutkimuksen aihe olla vain tiettyyn taiteenalaan keskittyvä, syvempi ja tarkempi kartoitus.

Asiasanat: taiteilija, taide, kunta, kaupunki, työelämätaidot

Abstract

Anni Knutas

Artist's employment and cooperations with municipalities, 56 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Business Administration Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Accounting

Bachelor's Thesis 2017

Instructor: Ms Marianne Viinikainen, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to examine employment and cooperation relationship between artists and municipalities or cities. The primary target was to survey those issues and factors that promote or prevent their relationship. The research gathered information about previous relations and those requirements that municipalities have for artists.

This thesis is a part of a TaideART project. The purpose of the project is to develop new ways to help an artist find employment.

This is a survey study. The survey was conducted with a Webropol tool. The theory part examines the ways of earning their livelihood with art, the relations between municipalities and art and the definition of an artist and art. The empirical part explains the process of conducting the survey and the results.

The results show that municipalities and cities had requirements about professional skills, social skills and professional degrees. Most of the previous relationships between municipalities and artists were successful. One preventing factor was the lack of good operations models. Creating a new adaptable operation model to municipalities could be a subject to a further study. Another one could be a more thorough study about some specific field of art now that a more general one has been made.

Keywords: artist, art, municipality, city, working life skills

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Toimeksianto	7
1.2	Tutkimuksen tavoite ja rajaukset.....	8
1.3	Tutkimuskysymykset ja -menetelmät	9
2	Taiteilija ja taide	11
3	Taiteen tekeminen työnä ja elinkeinona.....	13
3.1	Ansaintatavat ja tulo	14
3.1.1	Yrittäjyys.....	15
3.1.2	Palkansaaja.....	16
3.1.3	Työkorvaus.....	16
3.1.4	Freelancer	17
3.1.5	Apurahat.....	17
3.2	Tekijänoikeudet.....	18
3.3	Työttömyysturva	19
3.4	Taiteilijaverotus.....	21
3.5	Arvonlisäverotus	23
4	Kunta ja taide.....	24
4.1	Prosenttiperiaate.....	24
4.2	Julkinen taide.....	25
4.3	Läänintaiteilijat	26
5	Kyselytutkimus.....	26
5.1	Kyselyn suunnittelu	26
5.2	Kyselyn toteutus	27
5.3	Vastausprosentti	28
6	Kyselytutkimuksen tulokset.....	29
6.1	Vastajaan asema kunnassa.....	29
6.2	Kuntien aikaisempi yhteistyö tai työsuhde taiteilijan kanssa	30
6.3	Kunnan ostot ja tilaukset taiteilijalta	31
6.4	Toimeksiantoon sopivan taiteilijan löytäminen	33
6.5	Korvauksen maksaminen.....	34
6.6	Hinnasta sopiminen	35
6.7	Kustannus- ja työajanseuranta	36
6.8	Taiteilijoiden ja kunnan väliset sopimukset	36
6.9	Taiteilijan koulutusvaatimukset	37
6.10	Muut tieto- tai taitovaatimukset työelämän tai osaamisen kannalta ..	38
6.11	Aikaisempien työsuhteiden ja yhteistyön onnistuminen	38
6.12	Mikä helpottaisi yhteistyötä?.....	40
6.13	Prosenttiperiaatteen käyttäminen	41
6.14	Kunnan myöntämät apurahat	41
6.15	Taidehankinnoista päättäminen.....	42
6.16	Sopivan taiteilijan valitseminen.....	43
6.17	Yhteydenotto kuntaan.....	44
6.18	Kyselyn palaute	45
7	Toimeksiantajan vaatimusten ja taiteilijan osaamistarpeiden vertailu	46
8	Yhteenvedo ja pohdinta	48
	Kuviot.....	51
	Lähteet.....	52

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia taiteilijan ja kunnan välisiä työ- ja yhteistyösuhteita sekä kyselyn kautta kerätä tietoa, miten näiden suhteiden syntymistä voi edesauttaa ja helpottaa. Kyselyllä kartoitetaan koulutukseen ja työelämätaitoihin liittyviä vaatimuksia ja toiveita, joita kunnilla on taiteilijoille. Taiteilija, joka ei ole aikaisemmin työskennellyt kunnan kanssa mutta haluaisi lähteä toimimaan uuteen toimintaympäristöön, saa kerätystä tiedosta arvokasta informaatiota. Näin voidaan madaltaa uuden työsuhteen ja yhteistyön syntymisen kynnyksiä, kun taiteilija tietää, mitä häneltä toivotaan ja miten hän pystyy toiveisiin vastaamaan.

Kulttuurin kehittämiskeskus Cuporen tekemän tutkimuksen mukaan ammattikorkeakouluista kuvataiteilijoiksi valmistuneista suurin osa oli ollut tyytyväinen saamaansa koulutukseen. Jotkut vastaajista kokivat puutteita työelämäänsä siirtymiseen tarvittavien tietojen ja taitojen saamisessa. Vastaajat olivat havahtuneet kunnolla näiden taitojen puutteeseen koulutuksen loppupuolella tai työelämäänsä siirtyessään. (Herranen, Houni & Karttunen 2013, 63, 167.) Tämän opinnäytetyön avulla voidaan helpottaa näiden henkilöiden työllistymistä kartoittamalla asioita, joita kunnat pitävät tärkeinä onnistuneen työ- ja yhteistyösuhteen syntymiseksi.

Useat Cuporen tutkimuksen vastaajista kokivat myös taloudellista ja sosiaalista painetta laajentaa osaamistaan ja taitojaan. Taiteilijalle ei ole kuitenkaan olemassa yhtä oikeaa muottia, johon kaikkien pitäisi sopia: kyseessä on hyvin moninainen ryhmä, joiden arvot, asenteet, ideologiat ja käsitykset vaihtelevat suuresti. (Herranen ym. 2013, 168 – 169, 172.) Kuntasektorille pyrkinevät työskentelemään juuri ne taiteilijat, joilla on syystä tai toisesta tahto näin tehdä. Tässä opinnäytetyössä keskitytään juuri näiden taiteilijoiden tukemiseen.

Opinnäytetyön teoriaosassa käydään läpi taiteilijana toimimiseen liittyviä asioita ja käsitteitä liiketalouden näkökulmasta. Empiirinen osa koostuu kunnille tehdystä lomakekyselystä ja sen vastausten analysoinnista.

1.1 Toimeksianto

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Taiteilijan ansaintamallit, roolit ja toimeentulo eli TaideART-hanke, joka on kuuden ammattikorkeakoulun yhteinen. Sen osatoteuttajina toimivat Turun AMK, SAMK, Lapin AMK, TAMK, Saimaan AMK ja Novia. Hankkeen tarkoituksena on kehittää ja pilotoida taiteilijan tuotteistamisen keinoja ja tuotemalleja. Hanke saa rahoitusta Euroopan sosiaalirahastolta ja se toteutetaan aikavälillä 1.10.2015 – 30.9.2017. (TaideART 2016a.)

Mukana on jokaisen ammattikorkeakoulun kanssa yhteistyössä paikallisia yrityksiä, kuntia ja yhdistyksiä. Hanke järjestää valtakunnallisesti erilaisia seminaareja, työpajoja ja projekteja. Tavoite on, että hankkeen ansiosta yhä useampi taiteilija kykenisi jatkossa ansaitsemaan elantonsa omalla taiteellaan. (TaideART 2016a.)

Hanke koostuu kuudesta työpaketista ja yksi ammattikorkeakoulu vastaa aina yhden työpaketin toteutumisesta. Saimaan ammattikorkeakoulun työpaketti on ”Taiteilijan uudet roolit”, jossa tarkoituksena on kehittää ja testata taiteilijoiden ansaintamalleja. Yksi työpaketin päätavoitteista on ”Taiteilijana uuteen toimintaympäristöön -toimintamallin kuvaus”. (TaideART 2016b). Toimintamalli on tarkoitus kuvata sekä taiteilijan että eri toimeksiantajien näkökulmasta. Opinnäytetyössä tutkitaan yhden toimeksiantajan eli kunnan ja taiteilijan suhdetta. Hanke tulee käyttämään tätä opinnäytetyötä ja sen tutkimuksen tuloksia apuna toimintamallin luomisessa.

TaideART-hankkeessa käytetään yleisesti hyväksi Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiön Cuporen julkaisemaa tutkimusta ”Pitäisi laajentaa työalaansa – kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä”. Kyseisessä tutkimuksessa esitellään kuvataiteilijoiksi valmistuneiden kokemuksia puutteita osaamisessa, jota tarvitaan työelämäänsä siirryttäessä. (Herranen, Houni & Karttunen 2013, 63; TaideART 2016a.)

Opinnäytetyössä tutkimuksen tuloksia verrataan aikaisemmin mainittuun Cuporen tutkimuksen tuloksiin. TaideART-hanke voi käyttää näitä huomioita hyväksi toimintamallin painotuspisteitä suunnitellessaan.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset

Opinnäytetyön tavoitteena on saada kattava kokonaiskuva niistä asioista, jotka vaikuttavat uuden työ- ja yhteistyösuhteen alkamiseen taiteilijan ja kunnan välillä. Tutkimuksen avulla kartoitetaan kuntien ja taiteilijoiden aikaisempia työ- ja yhteistyösuhteita sekä niitä ammatillisia ja liiketaloudellisia vaatimuksia ja toiveita, joita kunnilla on taiteilijoille. Kerättyjen tietojen avulla taiteilija pystyy peilaamaan itseään, tietojaan ja taitojaan kunnan vaatimuksiin, mikä madaltaa kynnystä lähteä työskentelemään uuteen toimintaympäristöön.

Näiden tietojen kartoittamisen ja tutkimisen jälkeen tuloksia verrataan Cuporen tekemästä tutkimuksesta ilmi tulleiden taiteilijan kokemuksiin työelämätaitojen puutteisiin. Vertailussa on tavoite etsiä yhtäläisyyksiä, jotka toistuvat molemmissa tutkimuksissa ja jotka saattavat muodostua kynnyksiksi uuden suhteen muodostamisessa.

Näihin yhtäläisyyksiin taiteilijoiden olisi erityisen hyvä kiinnittää huomiota ja varautua ennakkoon halutessaan lähteä työskentelemään kuntasektorin kanssa. Cuporen julkaisemasta tutkimuksesta käy ilmi, että opintojen aikana jotkut kuvataideopiskelijat keskittyvät enemmän oman taiteilijaidentiteetin rakentamiseen kuin ammatinharjoittamisen selviytymistaitojen opiskeluun. Usein näitä taitoja tarvitaan vasta valmistumisen jälkeen. (Herranen ym. 2013, 165.)

Kuvataiteilijoiden kokemat puutteet ovat syntyneet joko koulutustarjonnan riittämättömyydestä tai opiskelijan omasta kiinnostuksen vähäisyydestä opiskella tarjolla olevia taitoja opiskeluaikana. Cuporen tutkimuksen mukaan:

Kokonaan puuttuviksi jääneet tai heikosti kehittyneet tiedot ja taidot jaettiin kolmeen ryhmään:

1. taiteen tekemisen tekniset taidot
2. ammatissa selviytymisen taidot
3. ajattelun taidot (filosofia, teosanalyysi jne.). (Herranen ym. 2013, 62 – 63.)

Opinnäytetyö keskittyy selvittämään toisen ryhmän eli ammatissa selviytymisen taitoja erityisesti liiketaloudellisesta näkökulmasta. Cuporen tutkimusta käytetään apuna kunnille tehtävän kyselyn kysymyksiä laadittaessa, jolloin molempien tutkimusten tulokset ovat paremmin vertailtavissa keskenään.

Saimaan ammattikorkeakoulun hankkeen yhteistyökumppanit edustavat kolmea erilaista toimeksiantajaa: Imatran kaupunki (kunta), Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri ja Etelä-Karjalan Osuuskauppa, eli Eekoo (yritys). Koska yritysten koot ja toimialat vaihtelevat hyvin paljon, ja sosiaali- ja terveysalalta on enemmän tutkimuksia ja projekteja taiteilijoiden kanssa, oli opinnäytetyön kannalta mielekäintä lähteä selvittämään kuntien ja taiteilijoiden suhdetta.

Vaikka Cuporen tutkimuksessa keskitytään nimenomaan kuvataiteilijoihin, on TaideART-hankkeen kohteena kaikki taiteilijat (Herranen ym. 2013, 25; TaideART 2016a). Siksi opinnäytetyössä keskitytään myös taiteilijoihin, eikä käsitettä avata tai määritellä tarkemmin. Lomakekyselyssä ei annettu määritelmää taiteilija-käsitteelle, vaan se jätettiin vastaajan päätettäväksi.

1.3 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Päätutkimuskysymys, johon opinnäytetyössäni vastaan:

- Mitä vaatimuksia kunnilla on taiteilijoille uuden työsuhteen tai yhteistyön aloittamiseksi?

Apukysymykset:

- Mitä työelämän taitoja taiteilijan tulee osata kunnan näkökulmasta?
- Minkälaisia kokemuksia kunnilla on aikaisemmista työ- tai yhteistyösuhteista?
- Mitä samaa ja mitä eroavaisuuksia löytyy kuntien vaatimuksista ja taiteilijoiden kokemista ammatissa selviytymisen taitojen puutteista?

Tämä opinnäytetyö on kyselytutkimus. Se on laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistelmä, jonka avulla kerätään tietoa taiteilijoiden ja kuntien yhteistyöstä. (Vehkalahti 2014, 13.)

Opinnäytetyön empiirisen osan muodostaa lomakekysely, joka toteutetaan sähköisessä muodossa. Kyselyyn tulee sekä strukturoituja kysymyksiä, joiden tulokset käsitellään määrällisin menetelmin, että avoimia kysymyksiä, joiden tulokset segmentoidaan ja koodataan laadullisin menetelmin. Koodatut vastaukset puolestaan tiivistetään määrällisin menetelmin helpommin käsiteltävään muotoon ja

koko kyselyn tuloksia verrataan Cuporen tutkimuksen tuloksiin laadullisen tutkimuksen näkökulmasta.

Lomakekyselyllä on tarkoitus selvittää, minkälaisia työ- ja yhteistyösuhteita kunnilla on aikaisemmin taiteilijoiden kanssa ollut, minkä kanavien kautta kunnat ovat aikaisemmin löytäneet tehtävään sopivia taiteilijoita, miten maksupuolesta on huolehdittu ja minkälaisia ammatillisia ja liiketaloudellisia vaatimuksia kunnilla on taiteilijoille.

Suomessa on tällä hetkellä (12.1.2017) 331 kuntaa, joista kaupunki-nimitystä käyttää 117 kuntaa (Suomen kuntaliitto 2017). Tavoitteena on lähettää kysely kaikille Suomen kunnille, jotta vastauksia saadaan laajasti ympäri Suomea ja paikalliset toimintatavat ja vaikuttajat eivät vaikuta väärin tavalla tutkimuksen tuloksiin. Lisäksi tutkimuksen tulokset ovat näin parhaiten vertailtavissa Cuporen tutkimuksen kanssa, jossa haastateltavina oli eri puolella sijaitsevista ammattikorkeakoulusta valmistuneita kuvataiteilijoita (Herranen ym. 2013, 25).

Lomakekyselyn rakenne ja kysymykset pidetään sellaisina, että kyselyn vastauksia on mahdollisimman vaivatonta lajitella ja analysoida, vaikka vastausmateriaalin määrä kasvaisi suureksi. Jos vastausmäärä uhkaa jäädä liian pieneksi suhteutettuna aiottuun, lähetetään kunnille muistutusviesti ja linkki kyselyyn uudelleen.

Lomakekyselyn vastaukset segmentoidaan, koodataan ja taulukoidaan aineistolähtöisesti, jolloin niitä on helppo tarkastella ja analysoida (Kananen 2014, 113 – 114). Tuloksia verrataan myös Cuporen tutkimuksen tuloksiin.

Lomakekysely pyritään suuntamaan sellaisille henkilöille, joilla on tietoa ja kokemusta aikaisemmista työ- ja yhteistyösuhteista taiteilijoiden kanssa. Tarkoitus ei ole selvittää pelkästään taidemuseoihin tehtäviä hankintoja, jos kunnalla sellainen on. Kyselytutkimuksessa lähestytään aihetta laajemmin ja selvitetään, minkälaista taidetta tai taidepalveluja kunnat ovat hankkineet ja käyttäneet, ja missä kaikkialla kunnat ovat taidetta hyödyntäneet.

Tutkimuksella on tarkoitus pintapuolisesti kartoittaa taiteilijoiden ja kuntien välisen työ- ja yhteistyösuhteisiin vaikuttavia tekijöitä. Siinä on piirteitä laadullisesta

tutkimuksesta, mutta tutkittaviin kohteisiin ei perehdytä kovin syvällisesti. Lomakekyselyn vastauksen kuitenkin käsitellään laadullisin menetelmin, sillä niiden koodauksesta vastaa tutkimuksen tekijä.

2 Taiteilija ja taide

Taiteilija on henkilö, joka luo ajatuksia herättävää taidetta ja kyseenalaistaa ympäröivää maailmaa (Cronberg 2010, 10). Taiteilijalle ei olemassa yksiselitteistä määritelmää (Hirvi-Ijäs, Rensujeff, Sokka & Koski 2017, s. 35). Suomen Unesco-toimikunta (1987, 6) on määritellyt vuonna 1983 taiteilijan seuraavasti:

Taiteilijalla tarkoitetaan jokaista, joka luo, esittää tai tulkitsee taidetta. Taiteilija on se, joka pitää taiteellista luomistyötään elämänsä olennaisena osana ja joka tällä tavalla myötävaikuttaa taiteen ja kulttuurin kehittymiseen. Häntä pidetään tai hän haluaa, että häntä pidetään taiteilijana riippumatta siitä, onko hän työsuhteessa tai jonkin järjestön jäsen.

Taiteilija -käsitteen epämääräisyys saatetaan kokea myös positiivisena ja luovuuden mahdollistavana tekijänä. Taiteilijan ammatissa toimimiseen kuuluu taide maailman suuntausten ja arvojen sisäistäminen, taiteilijaidentiteetin luominen, ammatillisen pätevyyden hankkiminen ja oman aseman löytäminen taidemaailmassa. (Rensujeff 2003, 13; Hirvi-Ijäs ym. 2017, s. 35.)

Suomen korkeimmalla hovioikeudella on myös määritelmä taiteilijalle: ammatti-taiteilijan kriteereitä ovat alan peruskoulutus, jäsenyys ammattitaiteilijoille kuuluvassa yhdistyksessä, monta vuotta kestänyt taiteellinen toiminta ja näyttelytoiminta. Tätä määritelmää on käytetty esim. verotukseen liittyvissä oikeudellisissa kiistoissa. (Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 3331/2/08.)

Talouden ja julkisen sektorin muutokset aiheuttavat muutoksia taiteilijan rooliin. Taiteilijalle ei riitä taiteilijaidentiteetin luominen ja vahva ammatillinen osaaminen, vaan hänen tulee osata myös hoitaa muita ammatinharjoittamiseen liittyviä asioita. Taiteilijan työltä voidaan odottaa välittömästi näkyvää yhteiskunnalle aiheutuvaa hyötyä, vaikka todellisuudessa taiteen tuottamaa hyötyä on vaikea konkretisoida. (Herranen 2013, 169, 116.)

Osa taiteilijoista toimii yrittäjinä ja se on osa heidän taiteellista toimintaansa. Osa taas vastustaa yrittäjyyttä eikä koe, että voiton tavoittelu tai kaupallisuus kuuluisi

taiteeseen millään tavalla. Tulevaisuudessa työelämässä tulee olemaan hyvin erilaisia taiteilijoita: pehmeää, hoitavaa suuntausta edustavia taiteilijoita, jotka voivat toimia esim. sosiaali- ja terveyssektorilla; kovilla aloilla, kuten elinkeinoelämässä toimivia taiteilijoita; taiteelliseen tutkimukseen ja kehitykseen suuntautuneita taiteilijoita; sekä itsenäisiä, yhteiskunnalliseen keskusteluun ja vaikuttamiseen osallistuvia taiteilijoita. (Herranen 2013, 169 – 170, 172.)

Myöskään taiteelle ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää. Sanakirjan (Oxford University Press 2017) mukaan taide on ihmisen taiteellisten taitojen ja mielikuvituksen ilmaisu, jolla on usein visuaalinen muoto ja jota arvostetaan sen kauneuden tai aikaansaaman tunnereaktion takia. Arkkitehti ja muotoilija Riskun (2011) mukaan *jokainen taiteilija määrittelee taidetta oman työnsä kautta*. Taiteen edistämiskeskuksen sivuilla blogia pitänyt Rantala-Korhonen (2016) puolestaan kertoo:

Taide pakenee kaikkia määrittely-yrityksiä, mutta ne kasvattavat yhteistä ymmärrystämme taiteesta. Taiteen vapauden ydin onkin siinä, ettei sitä voi kahlehtia määrämittään, vakiintuneisiin kaavoihin tai standardoidulle arviointiasteikolle. Taide elää kulttuurissa, ajassa ja paikassa, ihmisten kokemusmaailmassa.

Taide ja kulttuuri ovat siis vahvasti sidoksissa toisiinsa. Taide rikastuttaa ihmisten ja yhteisöjen elämää, ja taiteen teoksista muodostuu yhteiskunnan kulttuurin muisti. Taiteen kautta yksilö voi rakentaa omaa identiteettiään ja yhteisöille taiteesta muodostuu erilaisia pääomia. (Taide- ja taiteilijapoliittinen toimikunta TAO 2002, 6, 9.)

Taiteenaloja on monta erilaista. Taiteen edistämiskeskus on määritellyt 19 erilaista taiteenalaa. Osalle on muodostettu oma toimikunta, joka tukee kyseisen taiteenalan harjoittamista. (Taiteen edistämiskeskus.)

Taiteenalat eroavat toisistaan monella eri tapaa mm. järjestäytymismuotojen, tavoitteiden, katsantotapojen, tarpeiden, taiteilijoiden odotusten, toimeentulon merkityksen ja tulostruktuurin suhteen. Taiteenalojen sisältä löytyy työmarkkinoiden ja apurahapolitiikan suhteen eriarvoisessa asemassa olevia taiteilijoita. (Rensu-jeff 2003, 7; Hirsi-Ijäs ym. 2017, 85 – 87.)

Kun mietitään taiteen taloudellista arvoa, sen määrittely ei tapahdu suoraan samalla tavalla kuin markkinoiden hyödykkeiden. Molempien taloudellinen arvo

muodostuu siitä, minkälainen käsitys ostajilla, käyttäjillä ja tarkastelijoilla on kohteen laadusta. Taiteen laatua ei voi määritellä tieteellisin tai laskennallisin keinoin eikä laadun arvioimiseksi ei ole olemassa teknisiä tai loogisia standardeja. Taiteen uskottavuus sen tarkastelijoiden silmissä määrittelee sen laadun ja sitä kautta taloudellisen arvon. (Bonus & Ronte 1997, 103 – 105.)

Taiteilijalle ja taiteelle ei ole siis olemassa yhtä selvää määritelmää, eikä sitä koeta useassa tapauksessa edes tarpeelliseksi tai mielekkääksi. Määritelmät vaihtelevat paljon tapauskohtaisesti ja termin tarkastelijan näkökulman mukaan. Taiteen määrittelemisestä löytyy paljon kirjallisuutta, mutta hyvin harva teos tai teksti antaa taiteilijalle tai taiteelle yhtä, selvää selitystä.

3 Taiteen tekeminen työnä ja elinkeinona

Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore julkaisi vuonna 2013 tutkimuksen ”Pitäisi laajentaa työalaansa – kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä”. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää niitä muutoksia, joita kuvataiteilijan ammatti tulee kokemaan lähitulevaisuudessa sekä siitä aiheutuvia muutoksia ammatillisten taitojen ja tietojen vaatimukseen. Tutkimus toteutettiin sähköisellä kyselyllä. Tutkimusjoukko muodostui vuosina 2001 – 2010 ammattikorkeakouluista nuorten koulutuksesta kuvataiteilijoiksi valmistuneista henkilöistä. (Herranen ym. 2013, 15, 25 - 27.)

Yksi tutkimuksessa selvitettävistä asioista oli kyselyyn vastanneiden kokemat tärkeimmät koulutuksen antamat valmiudet ja isoimmat puutteet. Vastajat suhtautuivat pääasiallisesti positiivisesti saamaansa koulutukseen mutta antoivat myös konkreettisia esimerkkejä koulutuksen puutteista. Tutkimuksessa selvinneet osaamisen puutteet jaettiin kolmeen ryhmään, joista yksi oli ammatissa selviytymisen taidot. Taitojen puuttuminen aiheutui pääasiassa riittämättömästä koulustarjonnasta tai kuvataiteilijan omasta kiinnostuksen puutteesta opiskeluaikana. (Herranen ym. 2013, 60 – 63.)

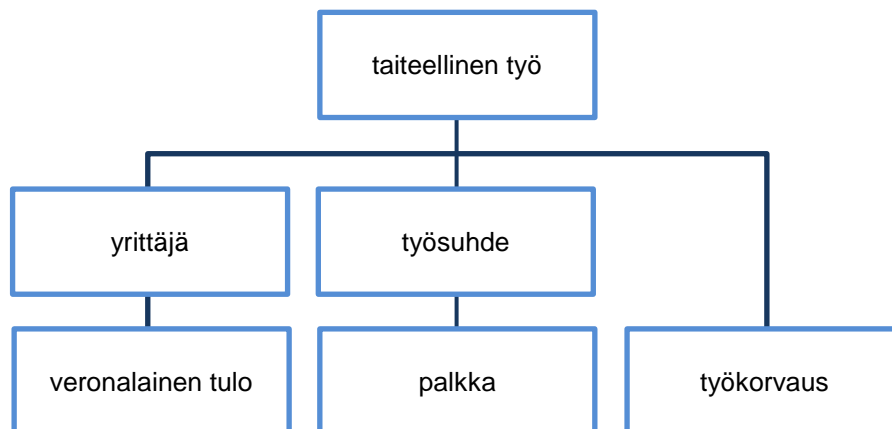
Tutkimuksessa selvisi, että haastateltavat olisivat kaivanneet enemmän tietoa mm. taiteilijan arjesta ja siihen liittyvistä faktoista. Valmiuksia toimia itsenäisenä

kuvataiteilijana ei koulutuksen aikana ollut kertynyt tarpeeksi. Apuraha- ja näyttelyhakemusten tekeminen, työhuoneen hankkiminen, työttömyys-, sosiaali- ja eläketurvan tuntemus, verotuksen ymmärtäminen, tekijänoikeudet, verkostoituminen, yrittäjyys ja itsensä markkinoiminen koettiin esimerkiksi sellaisiksi asioiksi, joista ei oltu opiskelijoiden kokemuksen mukaan saatu tarpeeksi opetusta, tietoa ja taitoa. (Herranen ym. 2013, 62 – 64.)

Koska tutkimus on tehty vuonna 2013 ja tutkimusjoukkoon kuuluu ammattikorkeakoulusta valmistuneita aina vuodesta 2001 lähtien, on ammattikorkeakoulujen opetus ehtinyt muuttua tähän päivään mennessä. Silti Cuporen tutkimus antaa hyvän katsauksen siitä, mistä nyt työmarkkinoilla toimivat kuvataiteilijoiksi valmistuneet henkilöt ovat koulutuksensa aikana kokeneet jäävänsä paitsi. Tämä luku käsittelee näitä puutteeksi koettuja tekijöitä ja käy niitä tarkemmin läpi.

3.1 Ansaintatavat ja tulo

Taiteilija voi ansaita työllään useammalla eri tavalla (Kuvio 1). Taiteilija voi toimia yrittäjänä ja saada veronalaista tuloa tai olla työsuhteessa ja saada palkkaa. Taiteilija voi saada tekemästään työstään myös työkorvausta. (Suomen taiteilijaseura 2014a.)

Kuvio 1. Taiteellisella työllä ansaitsemisen eri muodot

Taiteilijan tulo koostuu useista erilaisista lähteistä. Tällaisia ovat esim. palkka, teosmyynti, teosvuokraus, apurahat ja tekijänoikeuskorvaukset. Suurimmalla

osalla taiteilijoista teosmyynti on vain osa tuloa ja perustoimeentulo tulee pääasiassa taiteenalan tai muun alan palkkatyöstä. (Nieminen 2014; Suomen taiteilijaseura 2016.)

Eri lähteiden osuus kokonaistulosta vaihtelee paitsi ajankohdan, myös taiteenalan mukaan. Valokuvataiteessa tärkein tulolähde on muut tulot (esim. muun työn tulot, eläkkeet), kun taas näyttämötaiteessa tärkein tulolähde on taiteellisen työn palkat ja palkkiot. (Rensujeff 2003, 48; Rensujeff 2015, 52.) Luvuissa 3.1.1 – 3.1.5 käydään tarkemmin läpi eri ansaintatapoja ja tuloja.

3.1.1 Yrittäjyys

Cuporen tutkimuksesta käy ilmi, että kuvataiteilijoiden suhtautuminen yrittäjyyteen vaihtelee. Osa haastatelluista kuvataiteilijoista toimi jo yrittäjänä ja osa vastusti yrittäjyyttä vahvasti. Tutkimuksessa arveltiin, että vastustaminen voi liittyä yrittämiseen liitettävään tuloksellisuuteen ja voiton tavoitteluun, joita monet eivät koe taiteelle ominaiseksi. Lisäksi jotkut vastaajista kritisoivat oppilaitoksen yrittäjyyteen valmentavia kursseja ja ”pakkoyrittäjyyttä”, jota on ehdotettu taiteilijoille kehittämissuunnitelmissa ja kulttuuripolitiikan strategioissa. (Herranen ym. 2013, 170.)

Vuoden 2016 alussa voimaan astui uusi työttömyysturvalain muutos, jonka mukaan kaikki ansiotyötä tekevät henkilöt, jotka eivät ole työ- tai virkasuhteessa, katsotaan yrittäjiksi. Tämän muutoksen takia itsensä omalla taiteellisella toiminnalla työllistyvä taiteilija luetaan nykyään yrittäjäksi. (Taidemaalariiliitto.) Luvussa 4.9. on kerrottu tarkemmin uudesta työttömyysturvalain muutoksesta.

Taiteilija voi toimia yrittäjänä monella eri tapaa. Taiteilija voi toimia yksityisenä elinkeinoharjoittajana tai yrittäjänä avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä, osakeyhtiössä tai osuuskunnassa. Erilaiset yritysmuodot poikkeavat toisistaan esim. tarvittavan pääoman, perustamiseen tarvittavan henkilömäärän, yrityksestä saatavien tulojen ja riskien kantamisen suhteen (Suomen taiteilijaseura 2014a; Yritys-Suomi). Luvussa 4.10. on kerrottu enemmän erilaisten yritystoiminnasta saatavien tulojen verotuksesta.

Päätoimiseksi yrittäjäksi katsotaan sellainen henkilö, joka ei pysty työmäärän ta-
kia vastaanottamaan muuta kokoaikatyötä. Jos oma työskentely ei estä kokoai-
kатыön vastaanottamista, on henkilö osa-aikainen yrittäjä. Pää- ja sivutoimisena
yrittäjänä toimiminen vaikuttaa mm. työttömyysetuuden maksuun ja verotukseen.
(Työ- ja elinkeinoministeriö 2017). Luvussa 4.9. on kerrottu tarkemmin yrittäjyy-
den vaikutuksesta työttömyysturvaetuuteen.

3.1.2 Palkansaaja

Palkkatyössä taiteilija toimii työsuhteessa ja saa tekemästään työstä korvauk-
sena palkan. Palkka on aina palkansaajan veronalaista ansiotuloa. Palkaksi lue-
taan kaikenlainen palkka, mm. palkkio, etuus tai korvaus, kun se saadaan työ- tai
virkasuhteessa. (Laki elinkeinotulon varottamisesta 360/1968; Verohallinto
2017a).

Yleensä työsuhde katsotaan syntyneeksi, kun työnantaja ja työntekijä sopivat
työn tekemisestä, työnantaja valvoo työntekoa ja työstä maksetaan työntekijälle
korvaus. Ennakkoperintälaissa työsuhdetta ei ole kuitenkaan määritelty ja vero-
tuksessa työsuhteen syntyminen arvioidaan viime kädessä kokonaisarvosteluna
(Työsuhdehallinto 2015; Verohallinto 2017a).

3.1.3 Työkorvaus

Taiteilijalle hänen työstään ja toiminnastaan maksettava korvaus on yleensä
palkkaa tai työkorvausta. Korvauksen maksaja tekee palkasta ennakonpidätyk-
sen ja maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksun. Työkorvauksesta korvauk-
sen maksajan ei tarvitse maksaa työnantajan sairausvakuutusmaksua, eikä
tehdä ennakonpidätystä, jos korvauksen saaja on ilmoittautunut ennakkoperintä-
rekisteriin. (Verohallinto 2017a.)

Työkorvaus on pääsääntöisesti korvauksen saajalle elinkeinotoiminnan tuloa,
mutta se voi olla myös muuta ansiotuloa tai hänen omistamansa yhtiön tuloa.
Korvaus voidaan katsoa korvauksen saajan ansiotuloksi, jos hänen ansiotoimin-
tansa on pienimuotoista, kyseessä on yksittäinen ja satunnainen työsuoritus, kor-
vauksen saaja ei harjoita yritystoimintaa eikä ole työsuhteessa työnantajaan.
(Verohallinto 2017a.)

Joskus rajanveto palkan ja työkorvauksen välillä on vaikeaa. Epäselvissä tapauksissa käytetään kokonaisarviointia, jossa tarkastellaan työ- ja toimeksiantosuhteiden muodollisia ja tosiasiallisia tunnusmerkkejä. Kokonaisarvioinnissa pyritään selvittämään, minkälaisesta korvauksen maksajan ja korvauksen saajan välisestä suhteesta ja annetusta toimeksiannosta on kyse. (Verohallinto 2017a.)

3.1.4 Freelancer

Freelance-työ on yksi työn tekemisen muoto. Se on keikkatyötä ja luonteeltaan lyhytaikaista, ja sitä voi tehdä yrittäjänä tai palkansaajana. Freelance-työ on yksittäinen työsuoritus tai niiden muodostama kokonaisuus eli projekti. Taiteilija voi saada työstään myös työkorvauksen, jos yrittäjän tai palkansaajan määritelmät eivät täyty. (Suomen freelance-journalistit ry 2013; Akavan Erityisalat.)

Jos taiteilija on työsuhteessa toimeksiantajan kanssa, käytetään lyhytaikaisissa työrupeamissa freelance-verokorttia. Siinä ei ole erikseen määriteltyä veroprosenttia pää- ja sivutyölle. (Suomen freelance-journalistit ry 2013.)

3.1.5 Apurahat

Taiteilija voi hakea apurahoja moneen eri tarkoitukseen ja niitä myöntävät monet eri tahot. Julkisyhteisöltä saadulla apurahalla on erilainen verotus kuin yksityiseltä säätiöltä saadulla. Apurahan saaminen vaikuttaa myös oikeuteen työttömyysetuuteen. (Suomen taiteilijaseura 2014b.) Luvussa 4.9. on käsitelty tarkemmin apurahan vaikutusta työttömyysetuuteen.

Suomessa Taiteen edistämiskeskus jakaa Opetus- ja kulttuuriministeriön osoittamat rahat apurahoina, palkintoina ja avustuksina. Suurin osa jaettavista apurahoista ja avustuksista tulee veikkausvoittovaroista. Valtion taidetoimikunnat, alueelliset taidetoimikunnat ja apurahalautakunnat päättävät apurahojen ja palkintojen jakamisesta. (Taiteen edistämiskeskus 2016.)

Apurahan myötä taiteilijalle tulee velvollisuus ottaa Maatalousyrittäjän eläkelain mukainen vakuutus eli MYEL. Eläkevakuutusta haetaan Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta. Vakuuttamisvelvollisuus on voimassa, jos apurahan saaja on 18 – 67 vuotias ja jos

- *apuraha on tarkoitettu vähintään neljän kuukauden taiteelliseen tai tieteelliseen työskentelyyn Suomessa (=työskentelyapuraha)*
- *määrältään se on vähintään 1 274,21 euroa eli vuositasolla 3 822,63 euroa (vuonna 2017) (Suomen taiteilijaseura 2014b).*

3.2 Tekijänoikeudet

Taiteilijalla on aina automaattisesti tekijänoikeudet tekemäänsä teokseen, jos teos ylittää teoskynnyksen eli teos on itsenäinen ja omaperäinen. Kuvataiteessa teosten teoskynnys on hyvin matala. Tekijänoikeus on voimassa siihen asti, kun tekijän kuolemasta on kulunut 70 vuotta. (Suomen Taiteilijaseura 2014c; Tekijänoikeuslaki 404/1961.)

Tekijänoikeus jakautuu kahteen osaan: taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin. Taiteilija voi luovuttaa taloudelliset oikeudet kolmannelle osapuolelle, mutta ei koskaan kokonaan moraalisia oikeuksiaan. Teoksen luovuttaminen ei koskaan tarkoita minkään tekijänoikeuden osan automaattista luovuttamista. (Suomen taiteilijaseura 2014c.)

Taloudellinen oikeus tuottaa oikeuden valmistaa teoksesta kappaleita ja myydä ja levittää niitä, sekä oikeuden tuoda teos tai sen kappaleet yleisön saataville ja nähtäväksi. Moraalinen oikeus velvoittaa siihen, että teoksen ja sen kappaleiden yhteydessä tulee mainita aina teoksen tekijä hyvän tavan mukaisesti. Teosta ei myöskään saa muuttaa taiteilijan taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla. (Tekijänoikeuslaki 404/1961.)

Tekijänoikeuskorvaus syntyy silloin, kun tekijänoikeus luovutetaan joko osaksi tai kokonaan sekä suojatun teoksen käyttämisen seurauksena. Tekijänoikeuden luovuttamisesta tai tekijänoikeuden alaisen teoksen käytöstä sovitaan sopimuksella. Sopimusta teoksen käytöstä ei tehdä aina suoraan taiteilijan kanssa, vaan taiteilija on voinut valtuuttaa tekijänoikeusjärjestön myöntämään lupia ja tekemään sopimuksia. Usein taiteilija on samalla valtuuttanut järjestön myös valvomaan tekijänoikeuskorvauksia. Tekijänoikeusjärjestöt käytännössä näin ollen myöntävät teosten käytöstä kiinnostuneille erilaisia lisenssejä, hallinnoivat tekijänoikeustuloja, tilittävät korvaukset taiteilijoille ja huolehtivat oikeuksien toteutumisesta. (Kuhlberg & Castrén 2014, 10 – 12; Verohallinto 2015.)

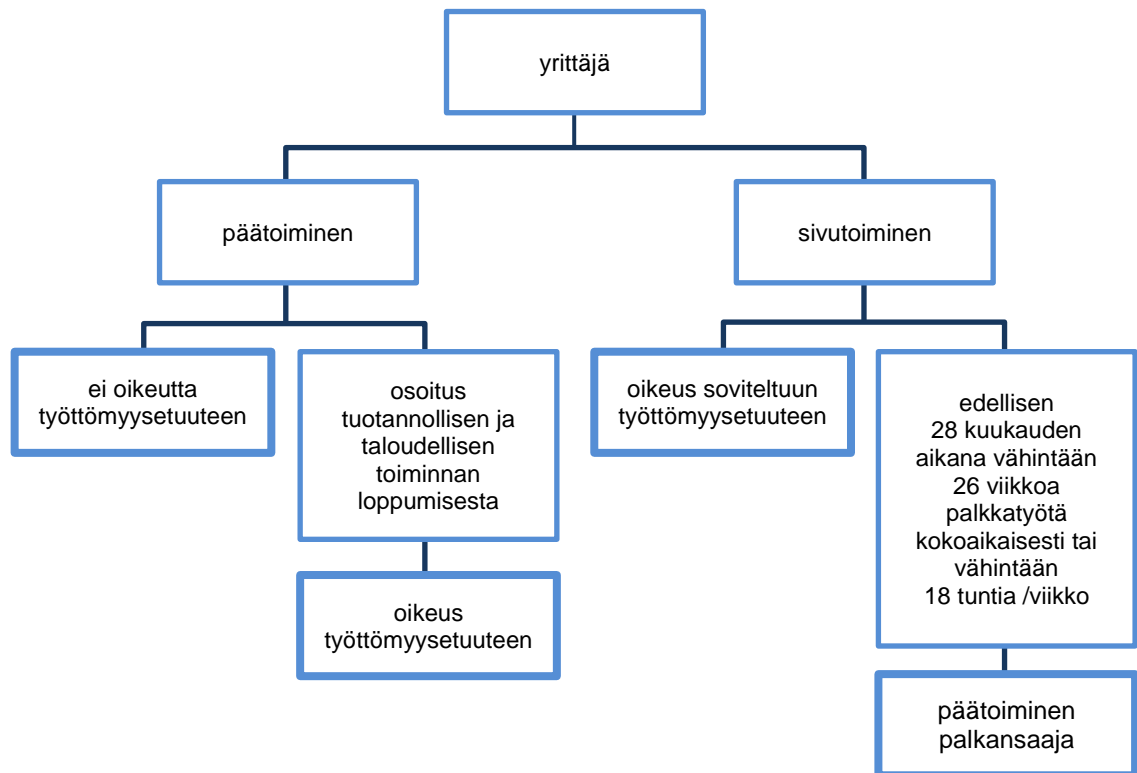
Taiteilijan saama tekijänoikeustulo koostuu suojatun teoksen käyttämiseen liittyvistä korvauksista, esim. teoksen esityskorvaus, uusintaesityksen korvaus ja näyttelykorvaus ovat tekijänoikeuskorvauksia. Taiteilijoiden tekijänoikeusjärjestöjä on useita erilaisia ja ne edustavat eri taiteenaloja. (Verohallinto 2015.)

3.3 Työttömyysturva

Vuoden 2016 alussa astui voimaan uusi työttömyysturvalain muutos. Muutoksen myötä kaikki ansiotyötä tekevät henkilöt, jotka eivät ole työ- tai virkasuhteessa, katsotaan yrittäjiksi. Aikaisemmin taiteilija saattoi olla omassa työssä työllistytvä tai yrittäjä: erotuksena oli se, että omassa työssään työllistytvä ei ollut velvollinen ottamaan YEL-vakuutusta, mutta yrittäjänä toimiva oli. (Taidemaalariiliitto.)

Ennen muutoksen voimaantulusta päätoiminen omassa työssään työllistytvä oli oikeutettu työttömyysetuuteen, jos hän pystyi luotettavalla tavalla osoittamaan taloudellisen ja tuotannollisen toiminnan lopettamisen. Päätoiminen yrittäjä oli puolestaan oikeutettu työttömyysetuuteen vain, jos hän lopetti yritystoimintansa, poisti y-tunnuksensa ja irtisanoutui Verohallinnon rekistereistä. (Taidemaalariiliitto.)

Omassa työssään työllistytvä taiteilija katsotaan nyt siis yrittäjäksi, kun arvioidaan taiteilijan oikeutta työttömyysetuuteen. Yrittäjänä toimivan taiteilijan työttömyysturvan maksuun vaikuttaa se, onko taiteilija pää- tai sivutoiminen yrittäjä (Kuvio 2). Yksityisenä elinkeinoharjoittajana päätoimisesti toimiva taiteilija ei ole oikeutettu työttömyysetuuteen. Toisin kuin ennen vuoden 2016 työttömyysturvan muutosta, päätoimisena yrittäjänä toimiva taiteilija on kuitenkin oikeutettu työttömyysturvaan, jos hän pystyy luotettavalla tavalla osoittamaan tuotannollisen ja taloudellisen toiminnan loppumisen. Enää ei tarvitse siis esim. irtisanoutua verohallinnon rekistereistä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017; Taidemaalariiliitto.)

Kuvio 2. Yrittäjänä toimivan taiteilijan oikeus työttömyysetuuteen

Taiteilija, joka on sivutoiminen yrittäjä, kuuluu sovitellun työttömyyspäivärahan piiriin. Yritystoiminnasta saadut tulot vähentävät työttömyyspäivärahaa: yhtä yritystoiminnasta ansaittua euroa kohden työttömyyspäiväraha vähenee 50 sentillä. (Taidemaalari liitto.)

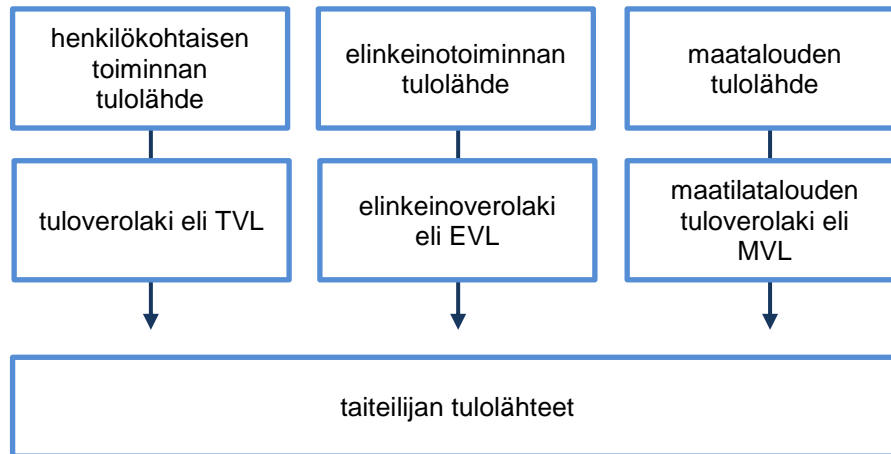
Jos sivutoimisena yrittäjänä toimiva taiteilija on tehnyt edellisen 28 kuukauden aikana vähintään 26 viikkoa palkkatyötä kokoaikaisesti tai vähintään 18 tuntia viikossa, katsotaan hänet päätoimiseksi palkansaajaksi (Taidemaalari liitto).

Apuraha vaikuttaa myös työttömyysetuuden maksuun. Päätoimiseen taiteelliseen työskentelyyn saatu työskentelyapuraha estää työttömyysetuuden ja muiden apurahojen kanssa niiden vaikutus työttömyysetuuden maksuun arvioidaan tapauskohtaisesti. (Suomen taiteilijaseura 2014b.)

Vaikka taiteilija saa työttömyysetuutta, on hänellä oikeus ylläpitää ammattitaitoaan. Näin ollen toimintaan liittyvistä materiaaleista, tarvikkeista, teosvarastosta ja työhuoneesta ei tarvitse luopua. (Suomen taiteilijaseura 2014d.)

3.4 Taiteilijaverotus

Taiteilijalla voi olla tuloja kolmesta eri tulolähteestä: henkilökohtaisen toiminnan tulolähteestä, joka verotetaan tuloverolain eli TVL:n mukaan; elinkeinotoiminnan tulolähteestä, joka verotetaan elinkeinoverolain eli EVL:n mukaan; tai maatalouden tulolähteestä, joka verotetaan maatilatalouden tuloverolain eli MVL:n mukaan (Kuvio 3). Vaikka tuloja voi olla useammasta tulolähteestä kerrallaan, verotetaan taiteilijan tulot useimmiten TVL:n tai EVL:n mukaan. MVL:n mukaan verotettavia tuloja ovat kaikki maataloudesta rahana tai rahanarvoisena etuutena saadut tulot. (Maatilatalouden tuloverolaki 543/1967, Lallukka 2009, 2 – 3.)

Kuvio 3. Kolme eri tulolähdettä

Tulolähteen tappiot saa vähentää seuraavana vuonna vain saman tulolähteen tuloista, joten taiteilijan kannattaa verottaa kaikki tulonsa mahdollisuuksien mukaan yhden verolain mukaan. Verotustavan vaihtaminen vuosittain ei ole hyvän kirjanpitoavan mukaista, vaan samaa verolakia tulisi käyttää vuodesta toiseen (Lallukka 2009, 3; Suomen taiteilijaseura 2014e).

Jos taiteilija on päätoimisesti palkkatyössä, verotetaan hänen tulonsa TVL:n mukaan. Taiteilija antaa selvityksen taiteellisen toimintansa tuloista ja menoista veroilmoituksen yhteydessä joko verottajan ”Taiteilijan ja freelancerin tulot ja kulut” lomakkeella tai erillisellä lisäselvityksellä. Päätoimisesti palkkatyössä oleva taiteilija on muistiinpanovelvollinen, eli hänen tulee tarvittaessa kyetä esittämään

tuloistaan ja kuluistaan selvityksen verottajalle, vaikka hän ei olekaan kirjanpito-velvollinen. Selvityksestä tulee eritellä myös tuottojen ja kulujen arvonlisäveron määrä, jos taiteilija on toiminnastaan arvonlisäverovelvollinen. (Nieminen 2014, 1 – 2.)

Jos taiteilija toimii ammatinharjoittajana ja harjoittaa ammattitoimintaa, ovat hänen saamansa tulot elinkeinotoiminnan tuloja ja ne verotetaan EVL:n mukaan. Jos taiteilija saa tulonsa pääasiassa taideteosten myynnistä, kannattaa hänen toimia yrittäjänä. Ammatinharjoittajana toimiva taiteilija ilmoittaa vuosittain tulonsa ja kulunsa elinkeinoharjoittajan veroilmoituksella. Ammatinharjoittajina toimivat taiteilijat voivat esim. myydä teoksiaan, tehdä tilaustöitä ja toteuttaa erilaisia projekteja apurahojen ja tukien avulla. (Laki elinkeinotulon verottamisesta 360/1968; Herranen ym. 2013, 20; Lallukka 2014, 24; Suomen taiteilijaseura 2014f.)

Muista yritysmuodoista taiteilija voi saada erilaisia tuloja. Henkilöyhtiöistä eli avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä taiteilija voi tehdä yksityisnostoja ja saada palkkaa ja luontoisetuja. Henkilöyhtiön toiminnan tulos jaetaan yhtiömiehille heidän sopimassa suhteessa ja verotetaan yhtiömiesten tuloina. (Suomen taiteilijaseura 2014a.)

Osakeyhtiöstä taiteilija voi saada osinkotuloja ja palkkatuloja. Osinkojen verotus ansio- tai pääomatuloina riippuu siitä, onko osinkoa jakava osakeyhtiö yksityinen vai julkinen. Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen, eli se maksaa tuloksestaan yhteisöveron. (Suomen taiteilijaseura 2014a; Verohallinto 2014; Yritys-Suomi.)

Osuuskunnasta taiteilija voi saada korkotuloa, palkkaa tai sijoitetulle pääomalleen rajoitetun korvauksen. Myös osuuskunta on itsenäinen verovelvollinen, eli se maksaa tuloksestaan veroa. (Yritys-Suomi.)

Taiteellista toimintaa varten myönnetty stipendi tai muu apuraha ei pääsääntöisesti ole veronalaista tuloa. Valtiolta, kunnalta tai muulta julkisyhteisöltä tai Pohjoismaiden neuvostolta saadut apurahat ovat verovapaita ilman ylärajaa. Muilta tahoilta saadut apurahat ovat veronalaisia siltä osin, kun ne yhdessä julkisyhteis-

söiltä ja Pohjoismaisen neuvostolta saatujen apurahojen kanssa, joista on vähennetty tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneiden kulut, ylittävät verovuonna taiteilija-apurahan vuotuisen määrän (vuonna 2017 20 309,40 euroa). (Verohallinto 2016.)

3.5 Arvonlisäverotus

Jos taiteilijan työn liikevaihto ylittää vuodessa 10 000 euroa, on hän toiminnastaan arvonlisäverovelvollinen. Silloin taiteilijan tulee ilmoittautua arvonlisäverovelvollisten rekisteriin ja maksaa arvonlisäveroa kaikesta sinä verovuonna kertyneestä tulosta. Arvonlisäverovelvollisuus koskee kaikkia, eli myös TVL:n mukaan verotettava taiteilija voi olla toiminnastaan arvonlisäverovelvollinen. (Nieminen 2014, 2; Verohallinto 2017b.)

Arvonlisäveron verokanta vaihtelee liiketapahtuman mukaan. 10 % verokantaa käytetään, kun kyseessä on

- *taide-esineen ns. ensimyynti eli kun tekijä tai hänen oikeudenomistajansa myy taide-esineen ensimmäisen kerran;*
- *satunnaisesti tapahtuva taide-esineen myynti, kun myyjänä on muu elinkeinonharjoittaja kuin verovelvollinen jälleenmyyjä;*
- *taide-esineen maahantuonti EU:n ulkopuolelta;*
- *taide-esineen osto eli yhteisöhankinta muusta EU-maasta suoraan tekijältä tai hänen oikeudenomistajaltaan tai muulta elinkeinonharjoittajalta kuin verovelvolliselta jälleenmyyjältä (Verohallinto 2002; Verohallinto 2012).*

24 % verokantaa käytetään, kun kyseessä on

- *taide-esineen jälleenmyynti,*
- *taide-esineen jälleenmyyntiin marginaaliverotusmenettelyä käyttäen;*
- *taide-esineen osto eli yhteisöhankinta muusta EU-maasta verovelvolliselta jälleenmyyjältä (Verohallinto 2002; Verohallinto 2012).*

Arvonlisäverotuksessa taide-esineeksi luetaan

1. *taiteilijan kokonaan käsin tekemät taulut, kollaasit, maalaukset, piirustukset ja pastellit. Rakennussuunnitelmia ja –piirustuksia, teknisiä piirustuksia ja muita suunnitelmia ja piirustuksia teolliseen, kaupalliseen, topografiseen tai muuhun vastaavaan tarkoitukseen ei pidetä taide-esineinä;*
2. *alkuperäiskaiverrukset, -painokset ja –litografiat, joilla tarkoitetaan taiteilijan kokonaan käsin valmistamasta yhdestä tai useammasta laatasta suoraan saatuja mustavalkoisia tai värillisiä vedoksia, riippumatta hänen*

- käyttämästään aineesta tai menetelmästä, jollei se ole ollut mekaaninen tai fotomekaaninen;*
- 3. alkuperäisveistokset ja –patsaat mistä tahansa aineesta, edellyttäen, että ne ovat kokonaan taiteilijan luomia; taiteilijan tai hänen oikeudenomistajiensa valvonnassa valmistamat jäljennökset enintään kahdeksan kappaaleen määrään. Massatuotantona valmistettuja jäljennöksiä sekä tavanomaisia kauppatavaran luontoisia käsityötuotteita ei pidetä taide-esineinä;*
 - 4. käsin kudotut kuvakudokset ja käsin tehdyt seinävaatteet ja niistä käsin taiteilijan alkuperäisluonnosten mukaan tehdyt jäljennökset, enintään kahdeksan jäljennöstä työtä kohden;*
 - 5. Uusi kohta 1.1.2003 alkaen: taiteilijan ottamat ja hänen vedostamansa tai hänen valvonnassaan vedostetut signeeratut ja numeroidut valokuvat, joiden määrä on rajoitettu kolmeenkymmeneen riippumatta koosta ja tutkimateriaalista. Tällä tarkoitetaan myös taiteilijan valvonnassa otettuja valokuvia (Verohallinto 2002).*

4 Kunta ja taide

Suomessa oli vuoden 2017 alussa 331 kuntaa, jotka kuuluivat 19 eri maakuntaan. Kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa sekä järjestää alueen asukkaille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä taiteen eri alojen harrastusta tukevaan opetukseen. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 728/1992; Suomen kuntaliitto 2017; Tilastokeskus.)

Monet kunnat ovat merkittäviä tekijöitä kulttuurin julkisessa rahoittamisessa ja kulttuuripalveluiden tarjonnassa. Valtio rahoittaa kuntien tarjoamaa ja järjestämää kulttuuritoimintaa lain määräämällä valtionosuudella. (Ruusuvirta & Saukkonen 2014, 24.)

Opinnäytetyön empiirisessä osiossa on tarkoitus selvittää taiteilijoiden ja kuntien välisten työsuhteiden ja yhteistyön syntyymiseen vaikuttavia tekijöitä, sillä valmista tutkimustietoa ei löydy paljoa. Tässä luvussa kerrotaan niistä tunnetuista tavoista, joilla kunnan ovat perinteisesti taidetta hankkineet, mutta kyselytutkimuksen myötä saadaan toivottavasti selville myös uusia, käytännönläheisiä tapoja.

4.1 Prosenttiperiaate

Prosenttiperiaate on ollut käytössä jo 1960 -luvulla. Prosenttiperiaate -käsitteellä tarkoitetaan sitä, että osa rakennushankkeen määrärahasta käytetään taitee-

seen. Sekä julkiset että yksityiset rakennuttajat voivat käyttää prosenttiperiaa-
tetta. Perinteisesti rakennushankkeen budjetista on käytetty taiteeseen yksi pro-
sentti, mutta nykyään rahoitusmalleja on useita erilaisia. Kunta voi päättää pro-
senttiperiaatteen käytöstä ja siitä, noudatetaanko sitä kaikessa rakentamisessa
vai vain tapauskohtaisesti. (Taiteen edistämiskeskus 2013; Pulkkinen & Hannus
2015, 4, 12.)

Taiteellisen laadun varmistamiseksi rakennushankkeen alkaessa kunnan kan-
nattaisi yhteydessä oman kuntansa kuvataiteen asiantuntijoihin tai ostaa asian-
tuntijapalvelu ulkopuolisilta. Jos hankkeessa ei ole mukana taideasiantuntijaa, tu-
lee kunnan muulla tavoin varmistaa tehtävään valittavan taiteilijan riittävä osaa-
minen ja pätevyys tehtävään. (Pulkkinen & Hannus 2015, 28 – 29.)

4.2 Julkinen taide

Julkinen taide tarkoittaa julkisissa tiloissa sijaitsevaa taidetta. Cuporen tutkimuk-
sessa vastaajista 28 prosenttia oli tehnyt julkisia taideteoksia tai julkisen taiteen
hankkeita (Herranen ym. 2013, 89 – 90; Kaipiainen 2013, 4).

Julkisiin hankintoihin sovelletaan hankintalakia, joka koskee määräyksiä julkisten
hankintojen kilpailutuksesta. Kunnan tilaamat kuvataiteen hankinnat voivat olla
hankintalaissa tarkoitettuja julkisia hankintoja, mutta taidehankinnoissa on mah-
dollista käyttää suorahankintaa. (Pulkkinen & Hannus, 31.)

Suorahankinnassa hankintayksikkö valitsee sopivat ehdokkaat ja tekee päätöksen
ilman tarjouskilpailua. Kilpailutusta ei tarvitse siis edes järjestää. (Hankinnat.fi;
Pulkkinen & Hannus, 31.)

Suorahankinnan käyttämiseen tulee olla perusteltu syy. Suorahankinta käy sil-
loin, kun vain tietty toimittaja voi valmistaa tai toimittaa tavaran tai palvelun tai-
teellisista tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvistä syistä. Myös mm. osallistu-
mishakemusten ja -tarjousten vähyyys, äärimmäinen kiire ja hankinta suunnittelu-
kilpailun voittajalta ovat syitä käyttää suorahankintaa. (Hankinnat.fi; Pulkkinen &
Hannus, 31.)

4.3 Läänintaiteilijat

Eri puolella Suomea toimii useita läänintaiteilijoita. Taiteen edistämiskeskus valitsee läänintaiteilijat aina kolmen vuoden määräajaksi kerrallaan. Läänintaiteilijan tehtävänä on taiteen edistäminen ja tehtävän laajuus voi koskea tiettyä aluetta tai koko Suomea. (Taiteen edistämiskeskus 2017.)

Läänintaiteilijat edustavat laajasti eri taiteenaloja. Vuonna 2017 seitsemän läänintaiteilijaa keskittyi erityisesti prosenttiperiaatteen toteutumisen edistämiseen. (Taiteen edistämiskeskus 2017.)

5 Kyselytutkimus

Opinnäytetyön empiirinen osa toteutettiin kunnille lähetetyllä sähköisellä kyselylomakkeella (Liite 1). Kyselylomakkeella oli tarkoitus selvittää, miten taiteilijan työllistymistä kuntasektorille voisi edesauttaa ja miten se on aikaisemmin tehty. Kyselyssä oli kaksi aihealuetta: taiteilijan ammattivaatimukset ja kuntien tekemät taidehankinnat.

Ensimmäisessä aihealueessa kartoitettiin konkreettisia asioita, joiden tiedostamisesta voisi olla taiteilijoille hyötyä tulevaisuudessa. Lisäksi tiedusteltiin, miten aikaisemmat työ- ja yhteistyösuhteet ovat sujuneet, jotta tulevaisuudessa pystyttäisiin vahvistamaan onnistuneita suhteita ja välttämään niitä hankaloittavia asioita. Toisessa aihealueessa kartoitettiin kuntien tapoja hankkia taidetta ja löytää sopiva taiteilija.

5.1 Kyselyn suunnittelu

Kyselyn kysymysrunkoa lähdettiin luonnostelevaan aluksi kerätyn pohjatiedon perusteella. Luonnosta laajennettiin TaideART-hankkeen kokouksessa, jossa läsnäolijoiden kesken käytiin läpi niitä asioita, joita olisi hyvä selvittää kunnan ja taiteilijan välisestä suhteesta. Kokouksessa oli eri ammattikorkeakoulujen ja taiteenalojen edustajia, joten kysymysrunko saatiin muokattua kokouksen avulla melkein lopulliseen muotoonsa.

Taiteilijalta vaadittavia ammatti- ja työelämätaitoja kartoittaviin kysymyksiin apua saatiin aikaisemmin mainitusta Cuporen julkaisemasta Herrasen, Hounin ja Karttusen (2013) tutkimuksesta. Kyselylomakkeen kunnan taidehankintoja koskevan osion suunnittelussa käytettiin edellisten lähteiden lisäksi apuna Leena Rapon (2012) opinnäytetyötä ”Julkisten ulkotilojen taidehankinnat”.

Saukkosen ja Ruusuvirran (2009, 80) kaupunkien kulttuuripolitiikasta tekemän tutkimuksen kohderyhmänä olivat kaupunkien kulttuurijohtajat. Jos kaupungilla ei ollut kulttuurijohtajaa, ohjattiin kysely sivistysjohtajalle tai muulle toimialajohtajalle, jonka toimenkuvaan kunnan kulttuuritoiminta kuului. Heidän tutkimuksen ohjaamana opinnäytetyön kyselytutkimuksen kohderyhmä tarkentui ja kyselyyn laitettiin muutama valmis vastausvaihtoehto vastaajan asemaa kunnassa selvittävän kysymyksen kohdalle.

Kyselyn saatekirjeessä painotettiin, että kysely ei koske vain taidemuseoiden teoshankintoja, vaan tarkoitus on kartoittaa taidehankintojen ja -palveluiden ostoa laajemmin. Samassa yhteydessä kyselyä pyydettiin lähettämään eteenpäin, jos vastaanottaja ei ollut oikea henkilö vastaamaan kyselyyn.

Melkein valmiista kyselylomakkeesta pyydettiin palautetta muilta TaideART-hankkeen työryhmiltä ja kahdelta kunnalta. Palautteena tuli joitakin ehdotuksia ja lisäkysymyksiä, joilla täydennettiin lomakkeen sisältöä.

Kysely oli tarkoitus pitää kohtalaisen lyhyenä varsinkin lomakkeen avointen kysymysten suuren määrän takia. Kyselyn aihepiiristä johtuen kaikissa kohdissa ei voitu käyttää valmiita vaihtoehtoja, koska sopivia vastausvaihtoehtoja ei ollut tiedossa.

5.2 Kyselyn toteutus

Lopullinen kyselylomake toteutettiin sähköisesti Webropol-työkalulla. Jokaiselle kunnalle lähetettiin kertakäyttöinen henkilökohtainen linkki sekä julkinen linkki, jonka pystyi jakamaan kunnan sisällä tarvittaessa eteenpäin. Näin pyrittiin maksimoimaan vastaajien määrä, koska aikaisempien tutkimusten perusteella sähköisissä lomakekyselyissä vastausprosentit jäävät valitettavan usein alhaisiksi (Kananen 2014, 43).

Kysely lähetettiin kaikille Suomen kunnille, mukaan lukien kaupunki-nimitystä käyttävät kunnat ja Ahvenanmaan kunnat. Koska Ahvenanmaan virallinen kieli on ruotsi ja kysely oli saatavissa vain suomeksi, jäi Ahvenanmaan kuntien vastaajien määrä oletettavasti olemattomaksi. Parasta olisi, jos kyselystä tehtäisiin myöhemmin ruotsinkielinen versio ja kohdennettaisiin se Ahvenanmaan kunnille. Pienistä kunnista saattaisi löytyä innovatiivisia tapoja, joilla kulttuurintuotanto on järjestetty ja taiteilijoita sen myötä työllistetty.

Yhteystiedot kyselyn lähettämistä varten etsittiin ensisijaisesti kuntien verkkosivuilta. Kysely kohdennettiin henkilölle, jonka vastuualueeseen kuului kunnan kulttuuritoimesta tai vastaavasta huolehtiminen. Joskus kulttuuritoimi oli yhdistetty muiden toimien kanssa. Suurimmassa osassa oikea henkilö löytyi vaivattomasti. Joidenkin kunnan kohdalla tiedusteltiin kunnan yleisen sähköpostiin lähetetyllä viestillä oikeaa henkilöä. Vain muutaman kunnan kohdalla oikeaa henkilöä ei koskaan saatu selville kyselyn aikataulun puitteissa.

Kysely lähetettiin kunnassa usein yhdelle henkilölle. Pyynnöstä kyselyä jaettiin myös muille kunnan työntekijöille. Muutamalle henkilölle laitettiin viesti kyselyn julkinen linkki henkilökohtaisesti, koska näiden henkilöiden sähköpostiosoitteet eivät toimineen Webropol-työkalussa.

5.3 Vastausprosentti

Yhteensä Webropol-työkalun kautta kutsu kyselyyn lähti 339 sähköpostiin ja sähköpostin kautta vielä kahteen sähköpostiin. Vastauksia kyselyyn saatiin 75 kappaletta ja vastausprosentti oli 31,0 %, kun vastaajien määrä suhteutetaan lähetettyihin vastauskutsuihin. Vastauksia saatiin 70 eri kunnasta, yksi vastaaja ei kertonut edustamaansa kuntaa.

Cuporen julkaiseman tutkimuksen vastausprosentti oli 17,0 % perusjoukosta, mutta tutkimuksessa ei tiedetty, kuinka monta kysely tavoitti perusjoukosta (Herranen yms. 2013, 28). Rapon (2012, 27) tekemän opinnäytetyön vastausprosentti oli 22,4 %, kun verrattiin vastaajien määrää suhteessa lähetettyihin kyselyihin. Edellä mainittujen tutkimusten ja Kanasen (2014, 43) verkkotutkimusta käsittelevän teoksen perusteella voi sanoa, että tämän opinnäytetyön kyselytutkimuksen vastausprosentti oli Internet-kyselyksi hyvä.

6 Kyselytutkimuksen tulokset

Kysely koostui sekä avoimista että valmiista vastausvaihtoehdoista. Hyvin usein oli kysymyksissä valmiiden vaihtoehtojen lisäksi myös avoin vastauskenttä esim. muu, mikä? -vaihtoehdon kohdalla. Joidenkin kysymysten kohdalla kysymyksen jälkeen oli toinen kysymys, jossa pystyi halutessaan perustelemaan edellisen kysymyksen vastausta.

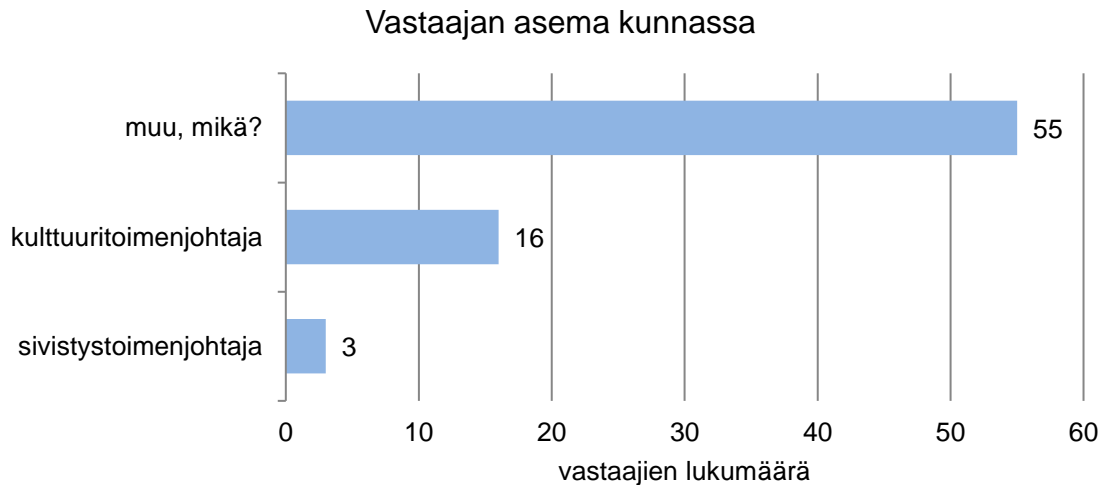
Hyvin monen kysymyksen kohdalla vastaaja pystyi valitsemaan useita vastausvaihtoehtoja. Jos vastaaja vastasi alkutiedoissa kysymykseen *Onko kunta palannut taiteilijaa tai tehnyt yhteistyötä taiteilijan kanssa?* kieltävästi, ohjasi järjestelmä vastaajan seuraavaksi kyselyn viimeiselle sivulle. Viimeisellä sivulla oli avoin vastauskenttä, johon saattoi kirjoittaa palautetta kyselystä.

Kyselyyn vastasi 75 eri kuntien edustajaa, joista 66 jatkoi perustietojen antamisen jälkeen lomakkeen varsinaisiin kysymyksiin. Vastaajien nimiä tai heidän edustamansa kunnan nimeä ei mainita tuloksissa ja vastaukset on muunnettu tarvittaessa niin, ettei niitä pysty yhdistämään yksittäiseen vastaajaan tai kuntaan. Näin varmistetaan vastaajien anonyymisyys.

Kaavioihin on merkitty otsikon kohdalle * -tähtimerkki, jos kysymys on ollut pakollinen kaikille vastaajille (perustietojen antamisen jälkeen pakollinen kaikille jatkaneille vastaajille). Kaikki perustietojen antamisen jälkeen jatkaneet 66 vastaajaa vastasivat jokaiseen monivalintatehtävään, vaikka kyseessä oli ollut ei-pakollinen kysymys. Avointen kysymysten kohdalla vastaajien määrä vaihteli.

6.1 Vastaajan asema kunnassa

Kysymys vastaajan asemasta kunnassa oli vapaaehtoinen ja yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki muut 74 kyselyyn osallistujaa vastasivat. Vastaajista suurin osa (74,3 %) oli muita kuin sivistys- tai kulttuuritoimen johtajia (Kuvio 4). Nämä vaihtoehdot annettiin valmiiksi vastausvaihtoehdoiksi, koska niitä oli käytetty aikaisemmissa tutkimuksissa.

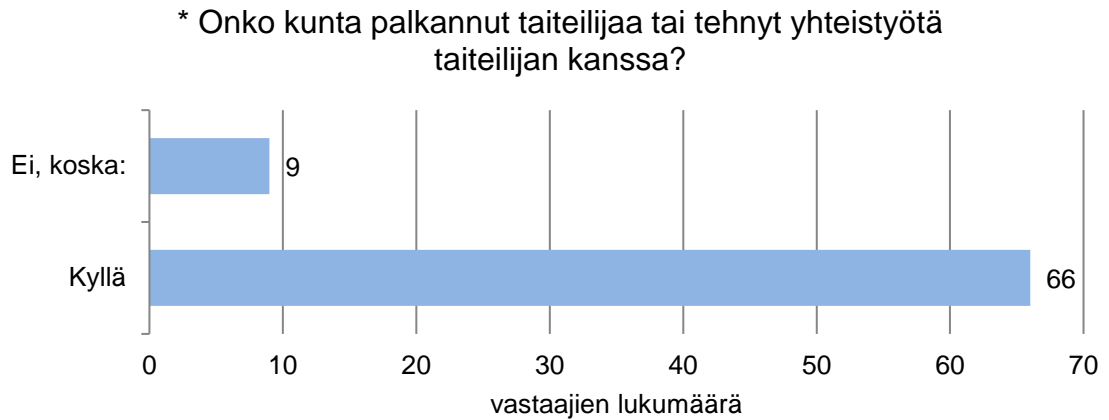
Kuvio 4. Vastaajan asema kunnassa

Suurimman osan muu, mikä? -vaihtoehdon valinneiden vastaajien asema liittyi kulttuuriin: vastaajina oli mm. kulttuurisihteereitä, -ohjaajia ja -tuottajia. Osalla vastaajista oli yhdistetty vastuualue, esimerkiksi kirjasto- ja kulttuuritoimi. Lisäksi vastaajia oli vapaa-aikatoimesta, kansalais- ja musiikkiopiston henkilökunnasta ja museoista. Loput olivat yksittäisiä eri tahojen edustajia, mm. taiteilija, teatterin talouspäällikkö ja palvelualuepäällikkö.

Vastauksista käy ilmi, että vaikka pääosa vastanneista toimi kulttuurin alalla, oli joukossa myös muun alan edustajia. Tämän perusteella voi päätellä, että kuntien kulttuurivastaavien toimenkuvat vaihtelevat paljon.

6.2 Kuntien aikaisempi yhteistyö tai työsuhde taiteilijan kanssa

Vastaajista 66 (88,0 %) eli suurin osa oli palkannut taiteilijan tai tehnyt jonkinlaista yhteistyötä taiteilijan kanssa (Kuvio 5). Vastaajista yhdeksän ei ollut tehnyt aikaisemmin yhteistyötä taiteilijan kanssa. Syitä palkkauksen tai yhteistyön puuttumiselle oli mm. taidehankkeiden ja tarpeen puuttuminen sekä resurssien riittämättömyys.

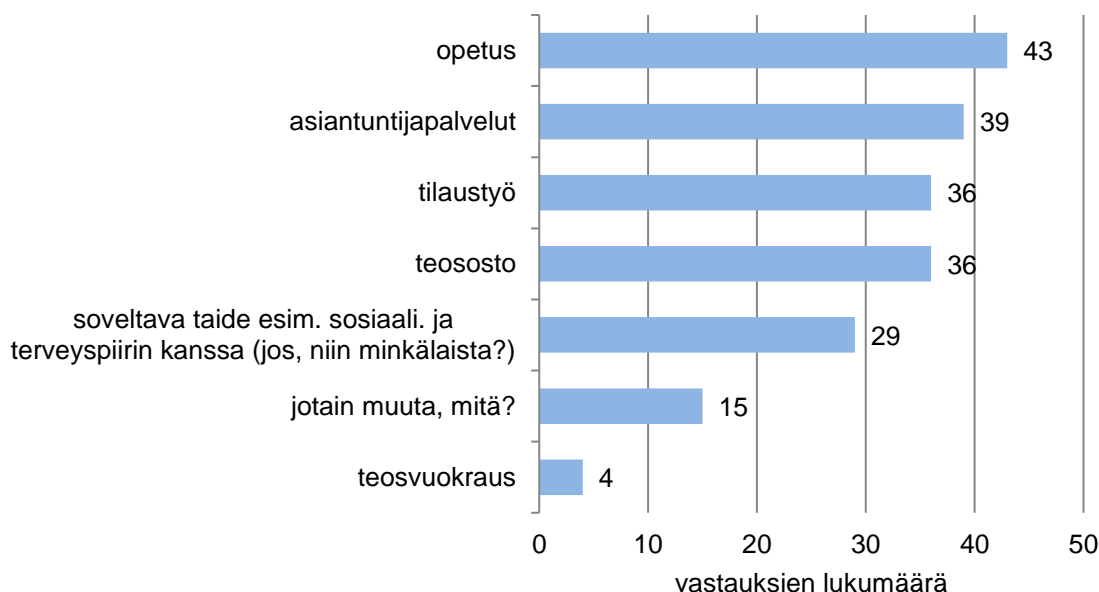
Kuvio 5. Kuntien aikaisempi yhteistyö tai työsuhde taiteilijan kanssa

Suurimmalle osalle kunnista taiteilijoiden palveluiden ja töiden ostaminen ja tilaaminen oli siis ennestään tuttua edes jossain määrin. Kyselyn 75 vastaajasta 66 jatkoi tämän kysymyksen jälkeen. Kieltävän vastauksen antaneet ohjattiin kyselylomakkeen loppuun palautesivulle, eivätkä he voineet vastata enää muihin kysymyksiin.

6.3 Kunnan ostot ja tilaukset taiteilijalta

Vastausten mukaan suuri osa (65,2 %) kunnista oli ostanut tai tilannut taiteilijalta opetusta tai asiantuntijapalveluita (Kuvio 6). Moni kunta oli myös tehnyt tilaustöitä ja teosostoja. Teosvuokraus sen sijaan oli harvinaisempi, vain neljä vastaajista oli valinnut tämän vaihtoehdon.

Mitä seuraavista kunta on ostanut tai tilannut taiteilijalta?
vastaaja on voinut valita useita vaihtoehtoja

Kuvio 6. Kunnan ostot ja tilaukset taiteilijalta

Soveltavaa taidetta oli käyttänyt 29 kuntaa (43,9 %). Suurin osa kertoi soveltavan taiteen kohdistuneet ikäihmisiin ja eri ikäisiin lapsiin. Vaihtoehdon valinneista 11 (37,9 %) oli tilannut erilaisia työpajoja, mm. taidetuokioita palvelutaloihin ja taide-työpajoja lapsille. Lisäksi moni oli ostanut tai tilannut esityksiä esim. palvelukeskuksiin ja päiväkoteihin. Loput soveltavan taiteen käytön avoimista vastauksista sisälsivät maininnan mm. kulttuuriohjelman tilaamisesta, kuvataideprojektista lapsille, kuvataiteen ostosta ja näyttelystä.

Vastaajista 15 (22,7 %) oli lisäksi ostanut tai tilannut jotain muuta. Kunnat olivat palkanneet taiteilijoita esim. näyttelyavustajiksi, ohjaajiksi ja teatteriin. Vaihtoehdon valinneista viisi mainitsi esitysten tilaamisen ja neljä näyttelytoiminnan. Lisäksi kunnat olivat ostaneet tai tilanneet erilaisia työpajoja ja yhteisötaidetta, ohjelmalveluita ja tapahtumatuotantoa.

Vastausten perusteella kunnat ovat tilanneet ja ostaneet taitelijalta palveluita ja tuotteita monella eri tapaa. Hankinnat eivät ole olleet pelkkiä perinteisiä teosostoja.

6.4 Toimeksiantoon sopivan taiteilijan löytäminen

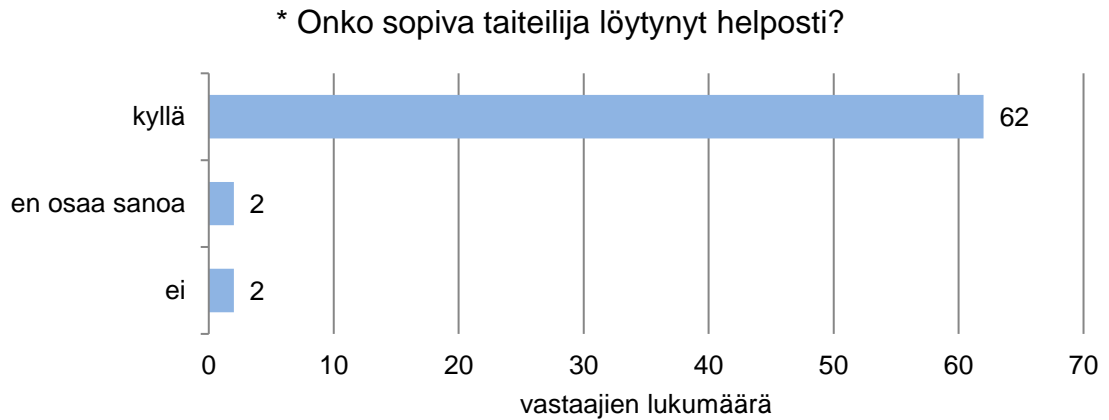
Vastaajista 56 (84,8 %) kertoi löytäneensä sopivan taiteilijan aikaisempien suhteiden kautta (Kuvio 7). Myös taiteilijan oma aktiivisuus oli monella kunnalla johdantanut sopivan taiteilijan löytämiseen.

Kuvio 7. Toimeksiantoon sopivan taiteilijan löytäminen

Kunnat ovat löytäneet sopivan taiteilijan myös monella muulla vastausvaihtoehdoissa mainitsemattomilla tavoilla. Muu, mikä? -vaihtoehdon valinneista neljä kuntaa oli löytänyt sopivan taiteilijan rekrytoinnin kautta. Sopivia taiteilijoita oli löytynyt myös hankkeiden, Internetin, sosiaalisen median, muun median ja verkostojen kautta. Yksittäiset vastaajat kertoivat käyttäneensä kontaktin luomissa paikallisia yhdistyksiä sekä löytäneensä sopivan taiteilijan paikallisista taiteilijoista. Myös esimerkiksi näyttelyiden ja tapahtumien kautta oli löydetty sopivia taiteilijoita.

Lähes kaikki vastaajat (93,9 %) kertoivat sopivan taiteilijan löytyneen helposti (Kuvio 8). Kaksi vastaajista ei osannut sanoa ja kaksi vastasi kielteisesti.

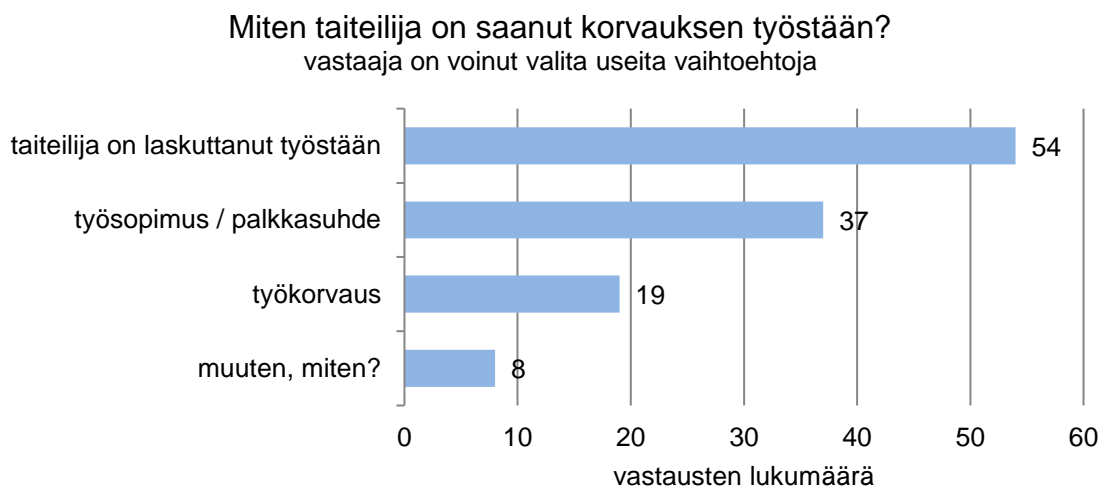

Kuvio 8. Onko sopiva taiteilija löytynyt helposti

Toisen kielteisesti vastauksen syynä oli usein toistuvat ongelmat aikataulujen yhteensovittamisessa. Toisen vastaajan mielestä taiteilijat keskittyivät pääosin oman taiteellisen visionsa toteuttamiseen ja kieltäytyivät visionsa vastaisesta työskentelystä.

6.5 Korvauksen maksaminen

Suurin osa vastaajista (81,8 %) kertoi taiteilijan laskuttaneen työstään (Kuvio 9). Monissa kunnissa taiteilijat olivat myös työskennelleen palkkasuhteessa. Vastaajista 19 (28,8 %) kertoi maksaneensa työkorvauksen.

Kuvio 9. Korvauksen maksaminen

Kahdeksan kuntaa oli käyttänyt lisäksi muita tapoja. Kaksi vastaajaa oli työllistänyt taiteilijan apurahalla, yksi hankkeen kautta. Yksi vastaaja mainitsi ostopalvelusopimuksen ja toinen yhteistyösopimuksen.

Laskutuksen suosio piilee varmasti sen helppoudessa ja vaivattomuudessa kunnan näkökulmasta katsoen. Laskun maksaminen on byrokraattisesti helpompaa ja nopeampaa, kuin sopivan taiteilijan palkkasuhteen aloittaminen.

6.6 Hinnasta sopiminen

Vastaajista 41 (62,1 %) oli käyttänyt hinnan sopimisessa tapaa, jossa taiteilija antoi hinnan, josta sitten neuvoteltiin (Kuvio 10). Seuraavaksi eniten oli käytetty tapaa, jossa taiteilijan antama hinta oli hyväksytty suoraan (51,5 %). Melkein yhtä monta kuntaa kertoi antaneensa käytettävissä olevan enimmäissumman (30,3 %) ja käytettävissä olevan tarkan summan (28,8 %).

Kuvio 10. Hinnasta sopiminen

Vastaajista 14 (21,2 %) kertoi käyttäneensä hinnan sopimiseen muita perusteita. Viisi vastaajista kertoi hinnan määräytyneen työehtosopimuksen (OVTES ja KVTES) mukaan. Kaksi vastaajaa kertoi hinnan määräytyneen hankkeen puit-

teessa. Kaksi vastaajista on neuvotellut hinnasta. Yhdessä tapauksessa toimeksiantaja oli ehdottanut palkkaa, jonka taiteilija oli hyväksynyt. Lisäksi yksi kunta kertoi käyttäneensä ruoka- ja majoituspalkkaa.

6.7 Kustannus- ja työajanseuranta

Vastaajista 28 (42,4 %) kertoi, ettei taiteilijoiden tarvitse pitää työskentelystään kustannus- tai työajanseurantaa (Kuvio 11). Melkein saman verran eli 25 (37,9 %) edellytti seurannan tekemistä, ja 13 vastaajaa (19,7 %) ei osannut sanoa.

Kuvio 11. Kustannus- ja työajanseuranta

6.8 Taiteilijoiden ja kunnan väliset sopimukset

Kysymys taiteilijoiden ja kunnan välisistä sopimuksista oli kaikille pakollinen. Kunnat olivat tehneet taiteilijoiden kanssa hyvin erilaisia sopimuksia. Monet kunnista käyttivät työ-, esiintymis- ja hankintasopimuksia. Lisäksi vastaajat olivat tehneet ostopalvelu-, näyttely- ja tilaussopimuksia, hankekohtaisia sopimuksia ja sopimuksia teoksen toteuttamisesta. Myös apurahasta oli tehty sopimuksia.

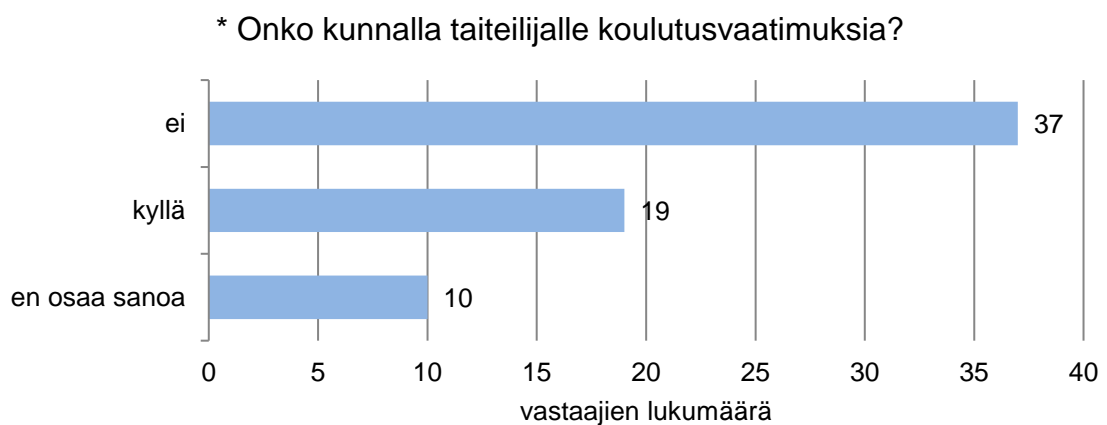
Sopimukset olivat olleet kertaluonteisia, lyhytaikaisia ja määräaikaisia. Sopimuksia oli ollut kirjallisia ja suullisia sekä tuntiperusteisia.

Osa vastaajista kertoi, että käytettävä sopimus vaihtelee aina tilanteen ja tarpeen mukaan. Sopimuksia tehtiin mm. opetus- ja ohjauspalveluista, esiintymisestä,

näyttelyistä, projekteista, tapahtumien tai esitysten tuottamisesta, prosenttiperiaatteesta sekä teoksen tilauksesta ja ostosta. Sopimuksen sisällössä sovittiin mm. aikataulusta, korvauksen määrästä, sopimusehdoista, tekijänoikeuksista ja vakuutuksista, vastuista sekä teosten noudosta, palautuksesta ja ripustuksesta.

6.9 Taiteilijan koulutusvaatimukset

Vastaajista 37 (56,1 %) kertoi, että kunnalla ei ole taiteilijalle koulutusvaatimuksia, ja 19 (28,8 %) kertoi, että on (Kuvio 12). Kymmenen vastaajaa (15,2 %) ei osannut sanoa, oliko vaatimuksia vai ei.

Kuvio 12. Taiteilijan koulutusvaatimukset

Vastaajista 20 (30,3 %) perusteli valintaansa. Yksi esille nousseista vaatimuksista oli, että taiteilijan tulee olla ammattitaiteilija. Jotkut edellyttivät koulutusta, ammatillista koulutusta tai ammattikorkeaa-, korkeakoulu- ja yliopistokoulutusta, toiset painottivat enemmän kokemusta ja ammattiosaamista.

Vastaajien mukaan vaatimukset riippuivat tehtävästä tai työstä, esim. opetustyössä vaadittiin alan koulutusta. Vastauksissa taiteilijan eduksi mainittiin myös pedagogiset opinnot, taiteelliset ansiot ja yhteistyökyvykkyys.

Avoimista vastauksista kävi ilmi, että tietynlainen koulutus tai kokemus ei ollut aina vaatimus vaan pikemminkin eduksi sopivaa taiteilijaa etsittäessä. Vaatimus sanan käyttö oli tämän kysymyksen yhteydessä ehkä liian vahva, sillä monessa

vastauksessa kunta kertoi suosivansa, mutta ei vaativansa edellä mainittuja asioita. Sopivampi sana vaatimusten sijaan olisi ollut toiveet.

6.10 Muut tieto- tai taitovaatimukset työelämän tai osaamisen kannalta

Kysymys muista tieto- ja taitovaatimuksista oli kaikille pakollinen. Vastaajista 13 kunnalla (19,7 %) ei ollut taiteilijalle muita tieto- tai taitovaatimuksia. 15 vastaajaa (22,7 %) mainitsi sosiaalisista taidoista olevan hyötyä. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitettiin mm. yhteistyökykyä, asiakaspalvelutaitoja, kommunikointitaitoja ja neuvottelukykyä.

Moni mainitsi, kuten koulutusvaatimustenkin kanssa, että riippuu tehtävästä, minäkalaisia tieto- ja taitovaatimuksia taiteilija tarvitsee. Vaatimuksista nousi esille mm. soveltuvuus tehtävään tai kohderyhmälle, taiteenalan tuntemus ja osaaminen, referenssit, tunnettavuus, aikaisempi kokemus kyseessä olevasta tehtävästä ja työstä, pedagoginen osaaminen sekä atk-aidot. Muutama vastaajista mainitsi ammattitaidon, substanssiosaamisen, korkeatasoisuuden, asenteen ja paikallisuuden. Hankkeiden yhteydessä toivottiin hankeosaamista.

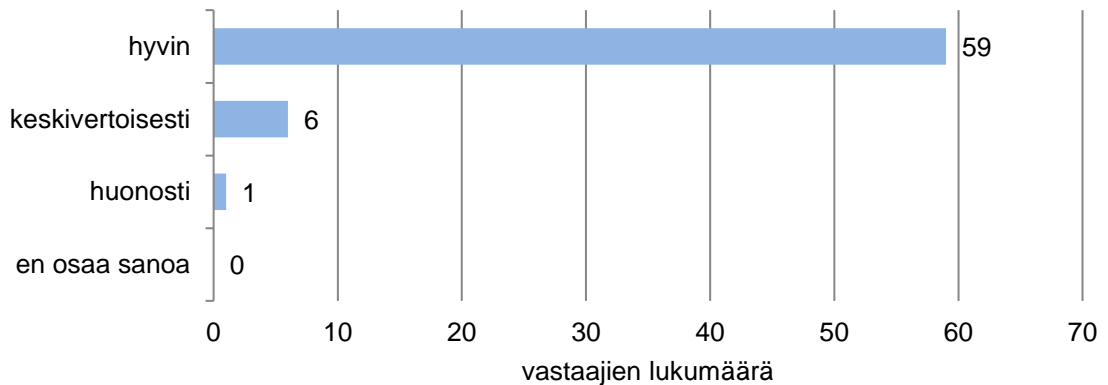
Loput vastauksista olivat yksittäisiä vaatimuksia koskien mm. apurahatuntemusta, kilpailukykyä hinnoittelussa ja kykyä huomioida resursseja. Yksi vastaaja mainitsi, että lasten kanssa työskentelevillä tulee olla rikosrekisteriote.

Sekä tässä että edellisessä kysymyksessä esille nousseet tekijät voidaan jakaa kahteen ryhmään: liiketaloudellisiin vaatimuksiin ja ammattitaitoa koskeviin vaatimuksiin. Taiteilijalta toivotaan sekä käytännön osaamista että taiteellista ammattitaitoa.

6.11 Aikaisempien työsuhteiden ja yhteistyön onnistuminen

Suurin osa vastaajista (89,4 %) koki, että kunnan ja taiteilijan välinen työskentely oli sujunut hyvin (Kuvio 13). Muutama vastaajista kertoi yhteistyön sujuneen keskivertoisesti ja yksi huonosti.

* Miten kunnan työ- ja yhteistyösuhteet taiteilijoiden kanssa ovat onnistuneet?

Kuvio 13. Aikaisempien työsuhteiden ja yhteistyön onnistuminen

Vastaajista 20 (30,3 %) perusteli valintaansa. Vastaajien mukaan mm. aikaisempien, jo hyväksi koettujen kontaktien käyttäminen ja taiteilijan suositukset olivat olleet syitä hyvin onnistuneeseen työ- tai yhteistyösuhteeseen. Lisäksi mainittiin mm. kunnan myönteinen suhtautuminen rahoitukseen, molemminpuolinen tyytyväisyys, sovituista asioista kiinni pitäminen ja taiteilijoiden hyvä asenne. Yksi vastaajista kertoi kannustavasti, että *työhön perehdyttämisessä havaittu julkisen hallinnon työelämätaitojen puutteita, mutta vuorovaikutteisella perehdytyksellä on päästy erinomaisiin tuloksiin.*

Muutama vastaaja perusteli keskivertoisesti sujuneita työ- ja yhteistyösuhteita. Lyhyet työsuhteet ja pienet palkkiot, jotka eivät riitä elättämään taiteilijaa, olivat palkkaamista ja työn ostamista hankaloittavia tekijöitä. Valmiita toimintamalleja pitkäkestoiselle yhteistyölle ei ole tällä hetkellä olemassa, ja resurssien ja rahan puute hidastavat niiden kehittämistä ja omaksumista kunnan toimintaan. Toinen vastaaja puolestaan kertoi syyn olevan taiteilijoiden suurpiirteisessä suhtautumisessa hallinnon vaatimiin asioihin, kuten päiväkirjojen tai tunti-ilmoitusten täyttämiseen.

6.12 Mikä helpottaisi yhteistyötä?

Kysymys, mikä helpottaisi yhteistyötä, oli kaikille pakollinen. Vastaajista kymmenen (15,2 %) kertoi, että enemmän rahaa ja muita resursseja helpottaisi yhteistyötä taiteilijan kanssa. Kahdeksan vastaajaa toivoi jonkinlaista listausta tai tietokantaa taiteilijoista ja heidän osaamisestaan sopivan taiteilijan löytymisen helpottamiseksi, ja seitsemän toivoi, että taiteilijat tarjoaisivat aktiivisesti omaa osaamistaan kunnalle.

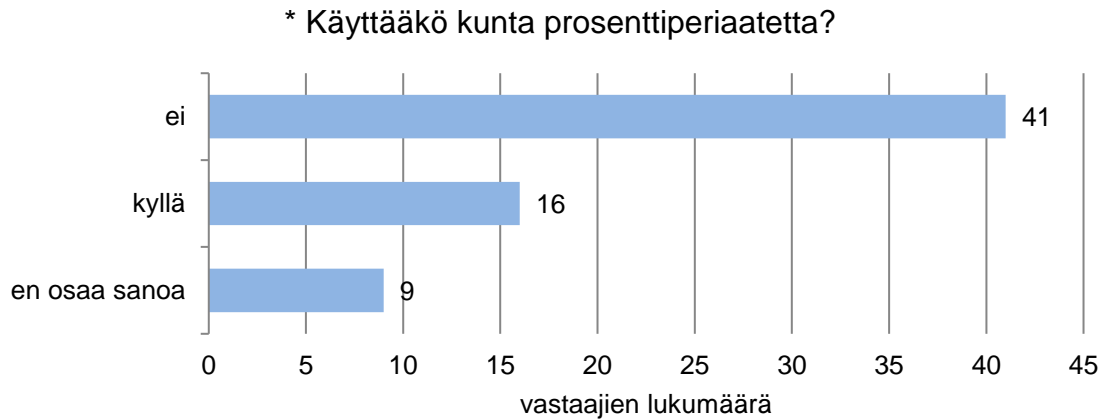
Vastauksista pystyi erottamaan taiteilijan taitoihin selvästi liittyviä asioita, jotka edesauttaisivat yhteistyön syntymistä: selkeä hinnoittelu, oman osaamisen tuotteistaminen ja tuotteiden paketointi, työskentelyn hyvä hallitseminen, oman osaamisen tuoman hyödyn osoittaminen ja molemminpuolinen kommunikointi. Myös valmiit sopimusmallit, ymmärrys kunnan toiminnasta ja hallinnon vaatimuksista, laskutusmahdollisuus ja laskutuksen osaaminen, taiteilijan verkkosivut ja henkilökohtaiset suhteet mainittiin. Esille nousi myös muutama kuntaan liittyvä huomio: jos kunta pystyisi tarjoamaan enemmän työmahdollisuuksia ja jos taiteen hyvinvointimerkitys ymmärrettäisiin kunnassa, helpottaisi se yhteistyötä.

Loput vastauksista olivat yksittäisiä huomioita eri asioista, kuten itsensä selkeä esittäminen, luotettavuus, osaamisalueen tunnistettavuus, tavoitettavuus, verotuksen selkeytyminen ja yrittäjyyden osaamisen lisääminen. Vastaajista 9 kertoi, että yhteistyö oli tähän asti sujunut hyvin, eikä ongelmia ole ollut.

Taiteilijoiden keskuudessa yrittäjyys ja siihen liitettävät termit, kuten liiketoiminta, kaupallisuus, tuotteistaminen ja markkinointi, herättävät mielipiteitä sekä puolesta että vastaan. Joidenkin taiteilijoiden mielestä yrittäjyys sekä taloudellisen voiton tavoittelu eivät sovi taiteeseen, mutta jotkut taas pitävät yrittäjyysosaamista edellytyksenä markkinoilla toimimiselle. (Herranen yms. 2013, 139, 117, 170.) Vastausten perusteella yhteistyön aloittamista helpottaisivat taiteilijan ammattitaidon lisäksi nimenomaan liiketaloudelliset ja itsensä ja osaamisensa esittämiseen liittyvät taidot.

6.13 Prosenttiperiaatteen käyttäminen

Vastaajista 41 (62,1 %) kertoi, että kunta ei käytä prosenttiperiaatetta (Kuvio 14). Vastaajista 16 kuntaa (24,2 %) käytti prosenttiperiaatetta ja yhdeksän kuntaa ei osannut sanoa.

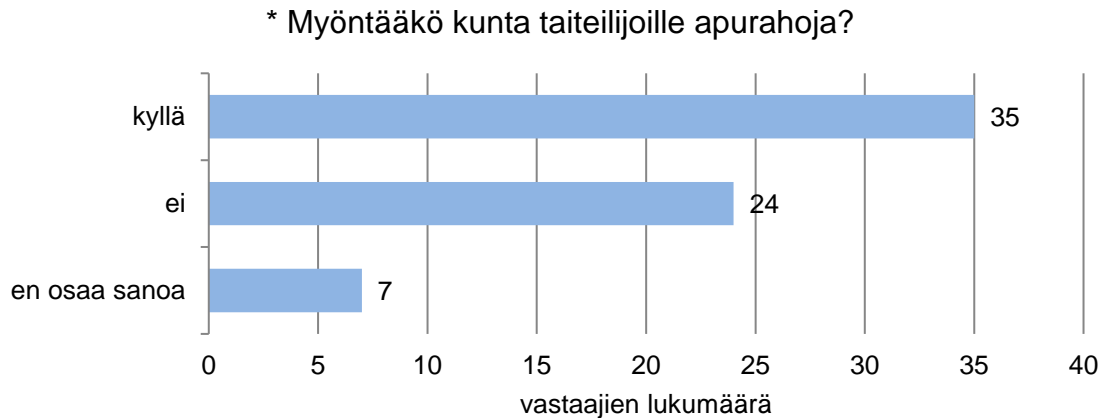

Kuvio 14. Prosenttiperiaatteen käyttäminen

Prosenttiperiaatteen käyttäminen kunnissa on siis vielä melko harvinaista, vaikka toimintatapana se on ollut olemassa jo 1960-luvulta lähtien. Kyselyn palautekenttään kirjoitetun viestin perusteella yhdessä kunnassa käytiin juuri neuvotteluja prosenttiperiaatteen käyttöönotosta, joten ehkä tämä taiteen ostamisen tapa tulee tulevaisuudessa yleistymään.

6.14 Kunnan myöntämät apurahat

Vastaajista 35 kuntaa (53,0 %) kertoi myöntävänsä taiteilijoilla apurahoja ja 24 kuntaa (36,4 %) vastasi kieltävästi (Kuvio 15). Seitsemän vastaajaa ei osannut sanoa. Vaikka kyselyn vastauksista voi yleisellä tasolla päätellä, että kuntien resurssit ja raha ovat tiukoilla, on ilahduttavaa huomata, että apurahoja jaetaan silti kohtuullisesti.

Kuvio 15. Kunnan myöntämät apurahat

6.15 Taidehankinnoista päättäminen

Kysymys taidehankinnoista päättämisestä oli kaikille vastaajille pakollinen. 17 vastaajaa (25,8 %) kertoi kunnan- tai kaupunginhallituksen tai kunnan- tai kaupunginjohtajan päättävän taidehankinnoista. 15 vastaajaa (22,7 %) kertoi kulttuuripalveluiden tai -toimen tai näissä työskentelevien kulttuurisihteerin, -johtajan, -palvelupäällikön tai -ohjaajan vastaavan taidehankintojen päätöksistä.

Kahdeksan vastaaja mainitsi päätöksentekijäksi lautakunnan ja kuusi työryhmän. Muita tahoja ja henkilöitä olivat taidemuseo, museo, museojohtaja, hankinnasta vastaava, sivistyspalvelut ja sivistysjohtaja. Prosenttiperiaatteessa päätöksen teki esimerkiksi rakennustoimikunta tai työryhmä.

11 vastaajaa (16,7 %) mainitsi jonkun muun henkilön vastaavan päätöksenteosta, esimerkiksi esimiehen, hyvinvointijohtajan, kirjastonjohtajan, rehtorin, toimialajohtajan, vapaa-aikajohtajan ja eri yhdistettyjen toimenkuvien vastaavat, kuten nuoriso-kulttuurisihteerin. Vastaajista 20 (30,3 %) mainitsi puolestaan jonkun muun tahon, mm. hankkeesta vastaavan tahon, johtoryhmän, kansalaisopiston, kaupungin johdon, keskushallinnon, kulttuurilaitoksen, museotoimen, rahoituksesta vastaavan säätiön, sivistystoimen, tulosyksikön ja toimialat, esimerkiksi rakennustoimiala.

Moni kunta käytti lisäksi asiantuntijoita ja heidän palveluitaan päätöksenteossa. Asiantuntijat toimivat yhdessä mm. kulttuuripalveluiden johtajan, johtoryhmän ja työryhmien kanssa. Kolme vastaajaa kertoi, että kunnassa ei tehdä ollenkaan taidehankintoja.

Vastauksista ja niiden suuresta vaihtelevaisuudesta voi päätellä, että kuntien hallinnollinen rakenne on hyvin erilainen ja yksilöllinen. Kunnan koko on varmasti yksi vaikuttavista tekijöistä siihen, että kuinka monimuotoisia ja laajoja hallinto ja päättävät tahot ovat. Lisäksi kysymyksen asettelu oli ehkä liiankin laaja, sillä ymmärrettävästi päättävä taho tai henkilö riippuu myös siitä, mistä taiteenalasta ja minkälaisesta toiminnasta on kyse.

6.16 Sopivan taiteilijan valitseminen

Kysymys sopivan taiteilijan valitsemisesta oli pakollinen kaikille vastaajille. Kahdeksan vastaajaa totesi, että riippuu paljon tilanteesta, kuka valitsee sopivan taiteilijan. Yksi vastaaja mainitsi, että kysymys on liian laaja, mitä tukee vastausten suuri vaihtelevuus. Neljä vastaajaa totesi, että vastaus tähän kysymykseen oli sama kuin edellisen kysymyksen kohdalla.

Kuusi vastaajaa kertoi kulttuurikoordinaattorin, -ohjaajan, -johtajan, -sihteerin tai -päällikön tai muun kulttuuripalveluiden henkilön valitsevan sopivan taiteilijan. Vastaajat mainitsivat lisäksi lautakunnat, taiteilijan tarvitsevan tahon, taidehankintaryhmän, museojohtajan, kunnanhallituksen, nuorisotoimen, ohjausryhmän ja taiteen tilaajan. Yksi vastaajista kertoi sopivan taiteilijan löytyvän kilpailutuksen kautta.

Kysymyksen asettelu oli hyvin laaja ja sitä olisi pitänyt joko tarkentaa tai selventää. Toisaalta kunnilta tulleet vastaukset osoittavat, ettei taiteen hankkimisen ja sopivan taiteilijan valitsemiselle ole vain yhtä tapaa toimia ja tehdä, vaan toimintamallit vaihtelevat hyvin paljon kunnasta ja kyseessä olevasta tehtävästä riippuen. Toisaalta laajan vastauskaalan perusteella on haastavaa tehdä päätelmiä siitä, kuka todennäköisemmin on vastuussa taiteilijan valitsemisesta.

Tämä ja edellinen kysymys olivat liian samankaltaisia ja kysymyksiä olisi pitänyt joko tarkentaa tai ne olisi voitu yhdistää yhdeksi. Molempiin tuli samankaltaisia vastauksia ja vastausten koodaus oli haastavaa laajan vastauskaalan takia.

6.17 Yhteydenotto kuntaan

Kysymys siitä, miten kuntaan otetaan yhteyttä, oli pakollinen kaikille vastaajille. Vastaajista 19 (28,8 %) kertoi sähköpostin olevan paras tapa ottaa yhteyttä. Muutama suositteli soittoa tai vierailua paikan päällä. Kolme vastaajaa kertoi kunnan etsivän itse sille sopivan taiteilijan tarvittaessa. Lisäksi mainittiin, että järjestöjen tai erilaisten taiteilijajapankkien kautta voi myös olla yhteydessä.

Eniten suositeltiin olemaan yhteydessä kulttuuripuolen edustajiin (31,8 %): kulttuurijohtajaan, -koordinaattoriin, -sihteerin, -tuottajaan tai ohjaajaan. Myös kulttuuripalveluja, -toimea ja -toimistoa suositeltiin (16,7 %).

Yhteyttä voi ottaa myös suoraan museoon tai museotoimeen, keskushallintoon, kansalaistopistoon, kunnanjohtajaan, sivistysjohtajaan tai henkilöön, jolle on yhdistetty näitä toimenkuvia yhdessä muiden kanssa. Lisäksi mainittiin yksittäisesti muita henkilöitä ja tahoja, mm. hyvinvointijohtaja, kaupungin johto, markkinointihenkilö ja vapaa-aikajohtaja.

Vastaukset vaihtelivat hyvin paljon ja erosivat toisistaan. Kyselykutsua lähetettäessä ja yhteystietoja etsiessä tuli jo ilmi, että kaikissa kunnissa ei välttämättä ole eritelty kulttuuritoimea, vaan kulttuurista vastaaminen on saatettu yhdistää vapaa-aikatoimen alle. Nykyään ei ole aina selvää ja helposti pääteltävissä, kuka kunnassa on vastuussa taiteen ja kulttuurin rahoituksesta tai kulttuuripalveluiden järjestämisestä (Ruusuvirta ja Saukkonen 2014, 27).

Vaikka vastausten kirjo oli informatiivinen ja laaja, on niiden perusteella vaikea yksiselitteisesti sanoa, keneen kunnassa kannattaisi olla yhteydessä. Sopiva henkilö tai taho määräytyy varmasti pitkälti myös sen mukaan, minkälaisesta työstä, tilauksesta tai palvelusta on kyse, mihin se liittyy ja kenelle se on kohdistettu. Yhtenäistä toimintamallia ei ole olemassa. Varminta on aina tarkistaa oikea henkilö kunnan yleisten yhteystietojen kautta tai ottaa yhteyttä kulttuuripalveluista vastaavaan tahoon.

6.18 Kyselyn palaute

Kyselyn lopussa oli mahdollisuus antaa palautetta ja 27 vastaajaa (40,9 %) käytti tilaisuutta hyväksi. Palautteen kautta tuli niin kehitysideoita kuin vinkkejä ja vihjeitä tutkimusta ajatellen. Oli myös ilahduttavaa huomata, että osa vastanneista piti kyselyä tärkeänä ja aiheellisena.

Palautteesta nousi esille monia hyviä huomioita. Kunnan on helpompaa ostaa palveluita ja teoksia, kuin palkata taiteilijaa työsuhteeseen. Myös osuuskuntatoimintaan tutustumista suositeltiin.

Palautteen mukaan pienikin ulkopuolinen rahoitus helpottaa taiteilijoiden työllistämistä. Pienessä kunnassa taiteilijan ja kunnan yhteistyö on usein taloudellisesti hyvin pientä.

Muutama palaute koski kyselyn taiteilija-käsitettä. Taiteilijan kentän kerrottiin olevan todella laaja ja sen rajaamisella olisi voinut helpottaa vastausta. Esiintyi myös pohdintaa siitä, oliko kysely tarkoitettu vain kuvataiteilijoille vai koskiko se kaikkia eri taiteenalojen edustajia. Samasta aiheesta saatiin yksi palaute myös kyselyn suunnitteluvaiheessa. Kyselyssä oli tarkoituksella jätetty taiteilija-käsite määrittelemättä, jotta vastaukset koskisivat mahdollisimman monta eri taiteen alaa ja katsoaus koskisi niitä kaikkia yleisesti. Aihetta rajaamalla olisi kyllä varmasti saatu tarkempia vastauksia ja vastaaminen olisi myös helpottunut, sillä yksi saatu palaute koski myös kysymysten vaikeaselkoisuutta, jota olisi voitu avata esimerkiksi informaatiolaatikoilla.

Muutama palaute tuli kyselyn rakenteesta: jos kyselyn alussa valitsi kysymyksessä *Onko kunta palkannut taiteilijaa tai tehnyt yhteistyötä taiteilijan kanssa?* kielteisen vaihtoehdon, ohjasi kysely vastaajan sen jälkeen suoraan kyselyn loppusivulle. Kysely oli tarkoituksella suunnattu niille kunnille, jotka ovat tehneet yhteistyötä taiteilijoiden kanssa aikaisemmin, sillä samalla kartoitettiin aikaisempien työ- ja yhteistyösuhteiden tietoja. Kyselyssä olisi voinut avata kaikille yhteisiä kohtia, sillä palautteen mukaan myös kunnat, joilla ei ole aikaisemmin ollut työ- tai yhteistyösuhdetta taiteilijan kanssa, olisivat voineet antaa tietoa esim. niistä vaatimuksista, joita taiteilijalta edellytetään tai toivotaan uuden suhteen aloittamiseksi.

7 Toimeksiantajan vaatimusten ja taiteilijan osaamistarpeiden vertailu

Cuporen julkaisemassa tutkimuksessa vastaajat kokivat jääneensä vaille ammatin käytännön harjoittamisen valmiuksia. Puutteellisiksi koettiin mm. työelämään sijoittumisen ja siellä toimimisen tiedot ja taidot. Vastaajat kaipasivat itselleen kokonaiskuvaa taiteen tekemisestä työnä ja elinkeinona. Valmistuneet olivat jääneet kaipaamaan mahdollisuuksia yhteyksien luomiseen työelämään sekä tietoa sivuammateista ja tehtävistä, joissa taiteilija voisi hyödyntää taitojaan elannon hankkimiseen. Jotkut olisivat olleet myös valmiita suorittamaan omaa alaa sivuavia opintoja esimerkiksi graafisen suunnittelun osalta. (Herranen ym. 2013, 62 – 64.)

Esille tulleet puutteet koskivat monia hyvin konkreettisia asioita, kuten tietoa ja taitoa taiteilijaverotuksesta, muusta taiteilijaa koskevasta lainsäädännöstä, arvonalisäverosta, apurahojen ja rahoitusten hakemisesta, näyttelyhakemuksista, työllistymismahdollisuuksista, kilpailutilanteesta, tiettyyn tarkoitukseen soveltuvista portfolioista, työhuoneen hankkimisesta, taiteilijaseuroista, työttömyysturvaan liittyvistä asioista, eläketurvasta, verkostoitumisesta, markkinoinnista, erilaisista sopimuksista, yhteistyöstä eri tahojen kanssa, yrittäjyydestä, projektiosaimisesta ja eri työskentelyn mahdollisuuksista. Vastauksista käy myös ilmi, että näihin asioihin liittyvää opetusta on saatettu kyllä järjestää, mutta opiskelun aikana ne eivät ole vielä kiinnostaneet. Vastaajat ovat havahtuneet taitojen ja tietojen puutteeseen vasta valmistumisen jälkeen. (Herranen ym. 2013, 62 – 64.)

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen perusteella kunnilla on olemassa taiteilijoille koulutukseen, työelämätaitoihin ja muuhun osaamiseen liittyviä vaatimuksia. Kunnat kuitenkin painottivat, että aina ei ole kyse vaatimuksista vaan pikemminkin toiveista.

Kunnat mainitsivat pedagogisten opintojen olevan joissakin tapauksissa taiteilijalle etu työllistymisessä, jolloin taiteilijan alaa sivuavat muiden alojen opinnot olisivat työelämään sijoittumisen kannalta hyödyllisiä. Tässä tapauksessa yhteneväisyys löytyi kunnan vaatimusten ja taiteilijan kokeman puutteen suhteen: taiteilijoiden toiveet sivuopinnoista ovat samassa linjassa kuntien toiveiden kanssa.

Yksittäiset kunnat mainitsivat myös apurahatuntemuksen ja hankeosaamisen olevan hyviä asioita taiteilijoiden osata. Nämä toiveet puoltavat sitä, että apurahojen hakemista ja projektiosaamista opetettaisiin enemmän tai niistä tehtäisiin pakollisia opintoja. Myös tässä asiassa taiteilijoiden kokemat puutteet ja kunnan toiveet ovat samassa linjassa.

Suurin yhtenäinen kuntien keskuudessa esille noussut asia oli se, että sopivan taiteilijan tulisi olla ammattitaiteilija. Osa vastaajista edellytti jonkun tasoista koulutusta ja osa painotti enemmän taiteilijan kokemusta ja ammattiosaamista. Ammattitaiteilija on käsitteenä laaja ja sisältää varmasti niin taiteellisen osaamisen kuin liiketaloudellisia taitoja ja tietoa. Vaikka kuntien toiveet ja taiteilijoiden kokemat puutteet eivät tämän asian suhteen täysin kohtaa, ovat ne kuitenkin toisistaan riippuvaisia: jos taiteilija opettelisi ja hallitsisi kaikki puutteiksi luetellut taidot ja tiedot, olisi hän lähempänä ammattimaista toimintaa ja näin ollen lähempänä työllistymistä kuntasektorille.

Kunnilla oli myös toive taiteilijoiden hyvistä sosiaalisista taidoista, kuten yhteistyökyvystä, kommunikaatiotaidoista ja neuvottelukyvystä. Cuporen tutkimuksen vastaajilla oli sen sijaan toive mahdollisuuksista laajempaan verkostoitumiseen ja yhteistyöstä muiden tahojen kanssa. Vaikka taiteilijoiden kokemat puutteet eivät ole suoraan samassa linjassa kuntien toiveiden kanssa, tukevat ne toisiaan: taiteilijat kaipaavat enemmän kokemusta sosiaalisista tilanteista ja suhteista, jonka kautta he voisivat parantaa sosiaalisia taitojaan.

Taiteilijoiden kokemista puutteista löytyy siis samoja asioita, joita kunnat toivovat taiteilijoilta uuden työsuhteen tai yhteistyön aloittamiseksi. Yhteneväiset kohdat eivät ole suuria tai laajoja, mutta niitä löytyy. Näihin kohtiin on hyvä kiinnittää huomiota, kun lähdetään hakeutumaan työskentelemään kuntasektorille.

Puutteet ja toiveet ovat jossakin määrin riippuvaisia toisistaan. Jos taiteilijalla on tietoa ja taitoa kaikista asioista, jotka aikaisemmin lueteltiin puutteiksi, parantaa se taiteilijan kykyä integroitua työmarkkinoille. Kunnat keskittyvät ensisijaisesti kunnan toiminnan pyörittämiseen, joten ammattitaitoisen ja ammatin harjoittamiseen elantona perehtyneen taiteilijan työllistäminen on vaivattomampaa kuin sellaisen, joka ei välttämättä osaa kaikkia asioita.

Tämä, kuten koko opinnäytetyö, koskee tosin vain niitä taiteilijoita, jotka ovat kiinnostuneet lähtemään uuteen toimintaympäristöön ja halukkaita omaksumaan siellä toimimiseen tarvittavia tietoja ja taitoja. Taiteilija-käsite on niin laaja, ettei sille pysty rakentamaan yhtä selvää määritelmää, ja taiteilijoita löytyy monia erilaisia. Kaikki eivät edes aio lähteä pyrkimään uuteen toimintaympäristöön.

8 Yhteenveto ja pohdinta

Tässä opinnäytetyössä käytiin läpi liiketaloudellisia tietoja ja taitoja, joita taiteilijan olisi hyvä hallita toimiessaan kuntasektorilla. Opinnäytetyössä myös kartoitettiin taiteilijoiden ja kuntien välisiä aikaisempia työ- ja yhteistyösuhteita sekä niiden muodostumista ja sujuvuutta edistäviä tekijöitä. Kartoituksen tuloksia verrattiin Cuporen tutkimuksen tuloksiin ja vastauksista löydettiin muutamia yhteneväisiä kohtia, joihin taiteilijoiden on jatkossa hyvä kiinnittää huomiota omassa osaamisessaan.

Kuntien toiveet taiteilijoille koskivat mm. ammattimaista toimintaa tai tiettyä koulutustasoa, sosiaalisia taitoja, laskutusmahdollisuutta ja kokemusta kuntasektorilla työskentelemisestä. Yhteistyötä voisi helpottaa mm. taiteilijan kyky hinnoitella ja paketoida osaamisensa selvästi, työskentelyn hyvä hallitseminen ja molemminpuolinen kommunikointi.

Suurin osa vastaajista kertoi, että aikaisemmat työ- ja yhteistyösuhteet olivat menneet hyvin. Keskimukaisesti tai huonosti sujuneiden suhteiden syyt liittyivät kuntien resurssien puutteeseen ja taiteilijan suurpiirteiseen asenteeseen kuntien hallinnon vaatimiin selvityksiin. Nämä ovat kuitenkin vain muutaman vastaajan esille tuomia asioita – suurin osa vastasi, että mitään ongelmia ei ole tullut ja yhteistyö on sujunut aina hyvin.

Kartoituksen tulosten perusteella voi todeta, että hyvin monen kunnan toimintaa rajoittaa raha- ja aikaresurssien puute, vaikka halukkuutta taiteilijoiden kanssa toimimiseen löytyisikin. Kuntien pääasiallinen tehtävä on kunnan toiminnasta huolehtiminen ja aina ei ole mahdollisuuksia perehtyä taiteen ja taiteilijoiden tuomaan lisäarvoon. Osa vastaajista kritisoi myös kunnan toimintaa ja toivoi, että mm. taiteen hyvinvointivaikutus ymmärrettäisiin paremmin.

Moni vastaajista toivoi taiteilijoilta tuotteidensa ja palveluidensa selkeää hinnoittelua ja "paketoimista", joka voisi helpottaa yhteistyön syntymistä. Jotkut taiteilijat katsovat, että taiteen liittäminen kaupalliseen toimintaan tai voiton tavoitteluun ei ole sopivaa, kun taas toisten mielestä esimerkiksi yrittäjyysosaaminen on edellytys markkinoilla menestymiseen (Herranen ym. 2013, 117, 170). Kuntasektorilla toimiminen vaatii taiteilijoilta kuitenkin juuri liiketaloudellisia taitoja, mutta kuten johdannossakin on todettu, taiteilijoiden joukko on hyvin moninainen. Kuntien toiveiden tiedostamisesta on hyötyä niille taiteilijoille, joilla on halu lähteä työskentelemään kuntasektorille.

Työsuhteita ja yhteistyötä hankaloittavia asioita ovat selkeiden toimintamallien puuttuminen sekä kuntien toisistaan paljonkin poikkeavat rakenteet ja toimintatavat. Vaikka toimintamalleja tehtäisiin, voi yhdelle kunnalle sopiva malli olla mahdotonta integroida toiselle sopivaksi. Toimintamallien käyttöönotto olisi myös hidasta, sillä kunnat keskittyvät ensisijaisesti kunnan toiminnasta huolehtimiseen. Yksi vastaajista kirjoitti asiasta näin:

-- Kunnassa ei ole selkeitä toimintamalleja, jotka tekisivät taiteilijan ja kunnan välisestä yhteistyöstä pitkäkestoisempaa, syvempää ja joustavampaa. Tahtoa ja ymmärrystäkin on, mutta ongelmiksi nousevat rahan puute sekä resurssipula. Uusien toimintamallien kehittäminen taiteen ja kulttuurin juurruttamiseksi esim. hyvinvointitaiteen ja yhteisötaiteen muodossa on hidasta, koska eri sektoreiden työntekijöillä on kädet täynnä perustoiminnan ja talouden pyörittämisessä. --

Tällaisen toimivan, helposti kuntien ominaispiirteisiin sovellettavan toimintamallin rakentaminen olisi hyvä jatkotutkimuksen aihe. Kun kuntien toiveet ja toimintatavat on kartoitettu yleisellä ja pinnallisella tasolla, on asiaan helpompi perehtyä esim. teemahaastatteluilla. Syvällisemmällä tutkimuksella voidaan kartoittaa kuntien käyttämiä toimintamalleja ja katsoa, voisiko niitä soveltaa myös muille kunnille. Myös Ahvenanmaan kuntien toimintatapoja olisi hyvä kartoittaa, sillä pienten kuntien keskuudesta saattaisi löytyä hyvinkin innovatiivisia ja toimivia tapoja taiteilijoiden ja kuntien työsuhteiden ja yhteistyön edistämiseksi.

Toinen jatkotutkimuksen aihe voisi olla vain tiettyyn taiteenalaan keskittyvä kartoitus, jolloin toimintatapoja ja vaatimuksia voitaisiin yksilöidä ja kohdentaa tarkemmin. Näin saataisiin täsmällisempää tietoa siitä, mitkä toiveet koskevat juuri tiettyä taiteen alaa ja mitkä toimintatavat toimivat parhaiten.

Opinnäytetyöstä on hyötyä myös kunnille ja niiden kulttuuritoimista päättävillä tahoilla. Kartoituksen vastauksista kunnat saavat tietoa toistensa toimintatavoista ja taiteilijoille asetetuista toiveista. Tuloksista kunnat saavat ideoita omien toimintatapojen kehittämiseen ja vihjeitä, miten työntekoa ja yhteistyötä taiteilijan kanssa voi helpottaa kunnan puolelta.

Kuviot

- Kuvio 1. Taiteellisella työllä ansaitsemisen eri muodot, s. 14
- Kuvio 2. Yrittäjänä toimivan taiteilijan oikeus työttömyysetuuteen, s. 20
- Kuvio 3. Kolme eri tulolähdettä, s. 21
- Kuvio 4. Vastaajan asema kunnassa, s. 30
- Kuvio 5. Kuntien aikaisempi yhteistyö tai työsuhde taiteilijan kanssa, s. 31
- Kuvio 6. Kunnan ostot ja tilaukset taiteilijalta, s. 32
- Kuvio 7. Toimeksiantoon sopivan taiteilijan löytäminen, s. 33
- Kuvio 8. Onko sopiva taiteilija löytynyt helposti, s. 34
- Kuvio 9. Korvauksen maksaminen, s. 34
- Kuvio 10. Hinnasta sopiminen, s. 35
- Kuvio 11. Kustannus- ja työajanseuranta, s. 36
- Kuvio 12. Taiteilijan koulutusvaatimukset, s. 37
- Kuvio 13. Aikaisempien työsuhteiden ja yhteistyön onnistuminen, s. 39
- Kuvio 14. Prosenttiperiaatteen käyttäminen, s. 41
- Kuvio 15. Kunnan myöntämät apurahat, s. 42

Lähteet

Akavan Erityisalat. Freelance-työ. http://www.akavanerityisalat.fi/edunvalvonta/ammattinharjoittaja_yrittaja/freelance-tyo. Luettu 13.1.2017.

Bonus, H. & Ronte, D. 1997. Credibility and Economic Value in the Visual Arts. Teoksessa *Journal of Cultural Economics* 21. 103 – 118. Yhdysvallat: Springer.

Cronberg, T. 2010. Luova kasvu ja taiteilijan toimeentulo. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:6. Helsinki: Yliopistopaino.

Hankinnat.fi. Suorahankinta. <http://www.hankinnat.fi/fi/eu-hankinta/eu-hankinta-menettely/suorahankinta>. Luettu 27.4.2017.

Herranen, K., Houni, P. & Karttunen, S. 2013. Pitäisi laajentaa työkuvaansa. Kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä. *Cuporen julkaisuja* 21. Helsinki.

Hirvi-Ijäs, M., Rensujeff, K., Sokka, S. & Koski, E. 2017. Taiteen ja kulttuurin barometri 2016. Taiteilijan työskentelyedellytyksen muutoksessa. *Cuporen verkkojulkaisuja* 42. http://www.cupore.fi/images/tiedostot/2017/cupore_barometri_2016_13.pdf. Luettu 28.3.2017.

Kaipiainen, S. 2013. Prosentti taiteeseen -periaate Suomessa; Historia ja tausta. Teoksessa *Taidetta arkeen*. Ehdotus valtion keinoiksi edistää prosentti-periaatetta osana julkista rakentamista. Täydentävät taustaselvitykset, artikkelit ja seminaarit. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:5. 4 – 38. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75286/TaidettaArkeen_liitejulkaisu_okm5.pdf?sequence=2. Luettu 19.1.2017.

Kananen, J. 2014. Verkkotutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös 3331/2/08. <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2009/200903780>. Luettu 28.3.2017.

Kuhlberg, M. & Castrén, M. 2014. Tekijänoikeusjärjestöt ja teosmarkkinoiden toimivuus. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 2/2014. <https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/selvitykset/2014/kkv-selvityksia-2-2014.pdf>. Luettu 27.4.2017.

Laki elinkeinotulon varottamisesta 360/1968. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1968/19680360>. Luettu 13.1.2017.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 728/1992. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920728>. Luettu 28.3.2017.

Lallukka, T. 2009. Taiteilija ja verotus. Diasarja. <http://artists.fi/wp-content/uploads/2014/04/Taiteilija-ja-verotus-diasarja.pdf>. Luettu 14.1.2017.

Maatilatalouden tuloverolaki 543/1967. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1967/19670543>. Luettu 30.4.2017.

Nieminen, H. 2014. Ammattitaiteilijan verotusohjeita. Suomen taiteilijaseura. http://artists.fi/wp-content/uploads/2016/03/STS_vero-ohje.pdf. Luettu 14.1.2017.

Oxford University Press 2017. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/art>. Luettu 27.4.2017.

Pulkkinen, M. & Hannus, H. 2015. Prosenttiperiaatteen käsikirja. Taiteen tilaajalle. http://prosenttiperiaate.fi/wp-content/uploads/Prosenttiperiaatteenkk_Taiteen_tilaajalle_Web.pdf. Luettu 12.3.2017.

Rantala-Korhonen, P. 2016. Taiteen tuulikaapissa. Taidetta vai kulttuuria? <http://www.taike.fi/fi/blogi-taidetta-vai-kulttuuria->. Luettu 26.4.2017.

Rapo, L. 2012. Julkisten ulkotilojen taidehankinnat. Suomen 20 suurimman kaupungin taidehankintatavat. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu. Maise-
masuunnittelun koulutusohjelma.

Rensujeff, K. 2003. Taiteilijan asema. Raportti työstä ja tulonmuodostuksesta eri taiteenaloilla. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja n:o 27. Helsinki: Nykypaino Oy. <http://www.taike.fi/documents/10921/1094274/Rensujeff+27+03.pdf/2d44d75d-c05a-4c57-a771-8ed1e0ed648b>. Luettu 28.3.2017.

Rensujeff, K. 2015. Kuvataiteilijoiden, kuvataiteen monialaisten, valokuvataiteilijoiden ja mediataiteilijoiden tulotaso ja tulonmuodostus 2000-luvulla. Teoksessa Taidenäyttelyiden järjestämiseen liittyvistä sopimus- ja korvauskäytännöistä. Työryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:4. 51-56. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/64928/Taiden%C3%A4yttelyiden%20j%C3%A4rjest%C3%A4miseen%20liittyvist%C3%A4%20sopimus-%20ja%20korvausk%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6ist%C3%A4_Ty%C3%B6ryhm%C3%A4n%20loppuraportti.pdf?sequence=1. Luettu 27.4.2017.

Risku, J. 2011. Kritiikkiblogi. Taide Riskun mukaan. <https://kritiikkiblogi.wordpress.com/taide/taide-riskun-mukaan/>. Luettu 26.4.2017.

Ruusuvirta, M & Saukkonen, P. 2014. Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa III. Kulttuuritoiminnan kustannukset 24 kaupungissa vuonna 2013. Kuntaliiton verkkojulkaisu. Helsinki. <http://kuntalehti.fi/wp-content/uploads/2014/11/Raportti-kulttuuritoiminnan-kustannuksista.pdf>. Luettu 28.3.2017.

Saukkonen, P. & Ruusuvirta, M. 2009. Toiveet, tavoitteet ja todellisuus – tutkimus kulttuuripolitiikasta 23 kaupungissa. Cuporen julkaisuja 15. Helsinki: Yliopistopaino.

Suomen freeance-journalistit ry 2013. Yrittäjä vai palkkatyössä?
<http://www.freet.fi/freetyon-tietopankki/yrittaja-vai-palkkatyossa/>. Luettu 13.1.2017.

Suomen kasvukäytävä 2017. Kunnat taiteen tilaajina Suomessa ja Ruotsissa.
<http://suomenkasvukaytava.fi/kunnat-taiteen-tilaajina-suomessa-ja-ruotsissa/>.
Luettu 12.4.2017.

Suomen kuntaliitto 2017. [http://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelu/kaupun-
kien-ja-kuntien-lukumaarat](http://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelu/kaupun-
kien-ja-kuntien-lukumaarat). Luettu 28.3.2017.

Suomen taiteilijaseura 2014a. Työn organisointi. [http://artists.fi/katego-
ria/kuinka-ela-kuvataiteella/tyon-organisointi/](http://artists.fi/katego-
ria/kuinka-ela-kuvataiteella/tyon-organisointi/). Luettu 13.1.2017

Suomen taiteilijaseura 2014b. Apurahat. [http://artists.fi/kategoria/kuinka-ela-
kuvataiteella/apurahat/](http://artists.fi/kategoria/kuinka-ela-
kuvataiteella/apurahat/). Luettu 14.1.2017.

Suomen taiteilijaseura 2014c. Tekijänoikeus. [https://artists.fi/kategoria/kuinka-
ela-kuvataiteella/tekijanoikeudet/](https://artists.fi/kategoria/kuinka-
ela-kuvataiteella/tekijanoikeudet/). Luettu 19.1.2017.

Suomen taiteilijaseura 2014d. Verotus. [http://artists.fi/kategoria/kuinka-ela-ku-
vataiteella/tyottomyysturva/](http://artists.fi/kategoria/kuinka-ela-ku-
vataiteella/tyottomyysturva/). Luettu 12.3.2017.

Suomen taiteilijaseura 2014e. <http://artists.fi/kuinka-ela-kuvataiteella/verotus/>.
Luettu 14.1.2017

Suomen taiteilijaseura 2014f. [https://artists.fi/kuinka-ela-kuvataiteella/elinkei-
noverolaki-vai-tuloverolaki/](https://artists.fi/kuinka-ela-kuvataiteella/elinkei-
noverolaki-vai-tuloverolaki/). Luettu 13.1.2017

Suomen taiteilijaseura 2016. Kuinka elää kuvataiteella. Video. [https://vi-
meo.com/158835915](https://vi-
meo.com/158835915). Luettu 28.3.2017.

Suomen Unesco-toimikunta 1987. Suositus taiteilijan asemasta. YK:n kasva-
tus-, tiede- ja kulttuurijärjestön, Unescon suosituksia ja sopimuksia n:o 11. Hel-
sinki: Yliopistopaino.

Taide- ja taiteilijapoliittinen toimikunta TAO 2002. Taide on mahdollisuuksia. Eh-
dotus valtioneuvoston taide- ja taiteilijapoliittiseksi ohjelmaksi. Opetusministeriö.
[http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/han-
dle/10024/79509/opm_41_TAO.pdf?sequence=1](http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/han-
dle/10024/79509/opm_41_TAO.pdf?sequence=1). Luettu 26.4.2017.

TaideART 2016a. <http://www.taidearthanke.fi/index.html>. Luettu 7.1.2017.

TaideART 2016b. <http://www.taidearthanke.fi/tyopaketi5.html>. Luettu 7.1.2017.

Taidemaalariiliitto. Työttömyysturvalain muutos 1.1.2016 ja kuvataiteilija.
[http://www.painters.fi/taidemaalariiliitto/edunvalvonta-ja-jasenpalvelut/ajankoh-
taista/tyottomyysturvalain-muutos/](http://www.painters.fi/taidemaalariiliitto/edunvalvonta-ja-jasenpalvelut/ajankoh-
taista/tyottomyysturvalain-muutos/). Luettu 7.1.2017.

Taiteen edistämiskeskus 2013. Prosenttiperiaate Varsinais-Suomessa. <http://www.taike.fi/fi/web/varsinais-suomi/prosenttiperiaate-varsinais-suomessa>. Luettu 28.3.2017.

Taiteen edistämiskeskus 2016. Rahoitus ja tulosohejaus. <http://www.taike.fi/fi/rahoitus>. Luettu 14.1.2017.

Taiteen edistämiskeskus 2017. Läänintaiteilijat. <http://www.taike.fi/fi/laanintaiteilijat>. Luettu 28.3.2017.

Taiteen edistämiskeskus. Taiteenalat. <http://www.taike.fi/fi/web/taiteenalat>. Luettu 26.4.2017.

Tekijänoikeuslaki 404/1961. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>. Luettu 19.1.2017.

Tilastokeskus. Maakunnat 2017. <http://stat.fi/meta/luokitukset/maakunta/001-2017/index.html>. Luettu 15.1.2017.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Yrittäjä ja työttömyysturva. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/jos_jaat_tyottomaksi/tyottomyysturva/yrittaja_tyottomyysturva/index.html. Luettu 7.1.2017.

Työsuhdehallinto 2015. Työsuhde sovitaan työsopimuksessa. <http://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde>. Luettu 12.3.2017.

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Verohallinto 2002. Kuvataiteilijoiden arvonlisäverotuksesta 1.1.2003 alkaen. Saatavissa: http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Kuvataiteilijoiden_arvonlisaverotuksesta. Luettu 14.1.2017.

Verohallinto 2012. Arvonlisäverokantojen muutos 1.1.2013. Saatavissa: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2012/Arvonlisaverokantojen_muutos_112013\(25811\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/2012/Arvonlisaverokantojen_muutos_112013(25811)). Luettu 14.1.2017.

Verohallinto 2014. Osinkotulojen verotus. [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osinkotulojen_verotus\(34928\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osinkotulojen_verotus(34928)). Luettu 12.3.2017.

Verohallinto 2015. Aineettomista oikeuksista saatavien tulojen verotus. [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tulovero_tus/Aineettomista_oikeuksista_saatavien_tulo\(38984\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tulovero_tus/Aineettomista_oikeuksista_saatavien_tulo(38984)). Luettu 28.3.2017.

Verohallinto 2016. Apurahojen, stipendien, tunnustuspalkintojen ja muiden palkintojen verotus. Saatavissa: [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tulovero_tus/Verovapaat_suoritukset/Apurahojen_stipendien_tunnustuspalkintoj\(39457\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tulovero_tus/Verovapaat_suoritukset/Apurahojen_stipendien_tunnustuspalkintoj(39457)). Luettu 14.1.2017.

Verohallinto 2017a. Palkka ja työkorvaus verotuksessa. [https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Palkka_ja_tyokorvaus_verotuksessa\(42204\)](https://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Verohallinnon_ohjeet/Palkka_ja_tyokorvaus_verotuksessa(42204)). Luettu 12.3.2017.

Verohallinto 2017b. Arvonlisäveron alarajahuojennus. Saatavissa: [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaveron_alarajahuojennus\(42706\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Arvonlisaverotus/Arvonlisaveron_alarajahuojennus(42706)). Luettu 11.3.2017.

Yritys-Suomi. Yritysmuodot. <https://yrityssuomi.fi/yritysmuodot>. Luettu 28.3.2017.

Taiteilijan työsuhde ja yhteistyö kunnan kanssa

Vastaajan perustiedot

1. Kunta

2. Vastaajan nimi

3. Vastaajan asema kunnassa

- kulttuuritoimenjohtaja
- sivistystoimenjohtaja
- muu, mikä?

4. Onko kunta palkannut taiteilijaa tai tehnyt yhteistyötä taiteilijan kanssa? *

- Kyllä
- Ei, koska:

Taiteilijan ammattivaatimukset

5. Mitä seuraavista kunta on ostanut tai tilannut taiteilijalta?

- teososto
- teosvuokraus
- tilaustyö
- opetus
- asiantuntijapalvelut
- soveltava taide esim. sosiaali- ja terveystoimintaan kanssa (jos, niin minkälaisista?)

- jotain muuta, mitä?

6. Mitä kautta kunta on löytänyt toimeksiantoihin sopivan taiteilijan?

- taiteilijaliiton tai -yhdistyksen kautta
- läänintaiteilijan kautta
- aikaisemmat suhteet
- taiteilija on itse tullut esittelemään itsensä ja töitään
- kilpailutuksen kautta
- muu, mikä?

7. Onko sopiva taiteilija löytynyt helposti? *

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

8. Jos vastasit edelliseen ei, niin miksi?

9. Miten taiteilija on saanut korvauksen työstään?

- taiteilija on laskuttanut työstään
- työsopimus / palkkasuhde
- työkorvaus
- muuten, miten?

10. Miten taiteilijan tekemän työn hinnasta on sovittu?

- taiteilija antoi hinnan, joka hyväksyttiin
- taiteilija antoi hinnan, josta neuvoteltiin
- kunta antoi käytettävissä olevan enimmäissumman
- kunta antoi tarkan käytettävissä olevan summan
- muuten, miten?

11. Onko taiteilijan pitänyt tehdä työskentelystään kustannus- tai työajanseurantaa? *

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

12. Minkälaisia sopimuksia kunnassa on tehty taiteilijoiden kanssa? *

13. Onko kunnalla taiteilijalle koulutusvaatimuksia? *

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

14. Jos vastasit edelliseen kyllä, niin minkälaisia?

15. Onko kunnalla taiteilijalle muita tieto- tai taitovaatimuksia työelämän tai osaamisen kannalta? *

16. Miten kunnan työ- ja yhteistyösuhteet taiteilijoiden kanssa ovat onnistuneet? *

- hyvin
- keskivertoisesti
- huonosti
- en osaa sanoa

17. Halutessasi voit perustella tähän edellisen kysymyksen vastauksia

18. Mikä helpottaisi yhteistyötä taiteilijoiden kanssa? *

Taidehankinnat

19. Käyttääkö kunta prosenttiperiaatetta? *

Prosenttiperiaate -käsitteellä tarkoitetaan sitä, että osa rakennushankkeen määrärahasta käytetään taiteeseen.

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

20. Myöntääkö kunta taiteilijoille apurahoja? *

- kyllä
- ei
- en osaa sanoa

21. Kuka kunnassa päättää taidehankinnoista? *

22. Kuka kunnassa valitsee sopivan taiteilijan? *

23. Miten kuntaan voi olla parhaiten yhteydessä taiteilijoiden palveluiden ja teosten tarjoamisen suhteen? *

Palaute kyselystä

24. Voitte antaa palautetta kyselystä tähän tai lähettämällä sähköpostia osoitteeseen anni.knutas@student.saimia.fi
